Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ

1988 йил 17 август
ЧОРШАНБА
№ 187 (4.383).

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг газетаси

1974 йил 1 январдан буён нашр этилади ◆ Душанбадан ташқари ҳар куни чиқади ◆ Баҳоси 3 тийин.

ДЕҲҚОН ТАОМИЛИ

ҒЎЗА ҲУСНИ КЎЗНИ АЛДАМАСИН

Август ҳар туп ғўзада мўл ҳосил тўплашда ҳал қилувчи ойдир. Таҳлил шуни кўрсатмоқдаки, ҳозир ҳар туп ғўзада ўртача олтита кўсак пайдо бўлган. Далалар ёнидан ўтганингда экиннинг авжини кўриб қувонасан киши, лекин бу алдамчи таассуротдир.

Ғўза қатор ораларига киришинг билан деҳқонлар йўл қўйган камчиликлар дарҳол кўзга ташланади. Баъзи жойларда ғўза ғовлаб кетган, чунки ортиқча сув берилган, экинни қўллатиб суғориш ва чанқатиб қўйиш натижасида ҳосил тугунчалари тўкилиб кетмоқда, кўсакларни қишлоқ хўжалик зараркунандалари кемирмоқда. Ҳеч қандай асос бўлмагани ҳолда қатор ораларига ишлов бериш тўхтатиб қўйилмоқда, далалар бегона ўтлардан тозаланмаяпти. Бунинг оқибатида кўпгина пайкалларда ҳар туп ғўзада 1—2 тадан кўсак бор, холос. Ғўзанинг ривожи кечикаётган бундай пайкаллар ҳозир 240 минг гектарни ташкил этади.

Буларнинг ҳаммаси жиддий ташвиш туғдирмоқда. Назоратнинг йўқлиги сабабли ҳосилга ҳосил қўшилмай, аксинча нобуд бўлаяпти. Бу аввало Андижон, Навоий, Жиззах областларига тааллуқлидир. Муборак, Қораўзак, Гагарин, Шеробод ва бошқа районларда экинларни парвариш қилиш иши сусайиб кетди. Ҳисоблар шуни кўрсатмоқдаки, 1 сентябрга қадар ҳар туп ғўзада яна тўрттадан кўсак ҳосил бўлишига эришиш керак. Акс ҳолда пахта тайёрлаш планининг бажарилиши хавф остида қолади. Кузда ёғин-сочин туфайли ҳосилнинг анчагина қисми нобуд бўлиши мумкинлигини эсда тутиш лозим.

Паст Дарғом районидаги «Ўзбекистон», «Комсомол» колхозларида, Большевик районидаги «Самарқанд» совхозида, Пискент, Ворошилов, Бухоро ва Навбаҳор районларининг хўжаликларида шу масъулиятли даврда дала ишлари тўхтатиб қўйилди, бегона ўтлар экинни босиб кетмоқда, агротехника қўпол равишда бузилмоқда. Бундай масъулиятсизлик фактлари оз эмас.

Пахта кеч етилишининг олдини олиш учун 20 августдан бошлаб сув беришни камайтириш, 1 сентябрдан эса суғоришни бутунлай тўхтатиш керак.

Ҳозир пахтакорларнинг асосий вазифаси — экинларни парваришлашни кучайтириш, далаларни бегона ўтдан тозалаш, қишлоқ хўжалик зараркунандаларига қарши курашишдан иборат.

Олдинда ғўза баргини тўктиришдек ишнинг муҳим босқичи турибди. Бу йил хўжаликларнинг меҳнатчилари 1 миллион гектардан ортиқ майдонда дефолиацияни сентябрь бошларида тугаллашга аҳд қилдилар. Ерда ишлатиладиган етти мингтадан ортиқ аппарат, 242 та самолёт ва вертолёт билан ғўза баргини энг мақбул муддатларда тўктириб, пахта териш техникасига кенг иш фронти яратиш мутлақо реал ишдир. Дефолиантлар ҳам етарли миқдорда ғамлаб қўйилган.

Вақт йиғим-терим техникасини тайёрлашни тугаллашга шоширмоқда. Аммо Қорақалпоғистонда, Сирдарё ва Хоразм областларида терим машиналарининг 15—20 проценти ҳали мавсумга шайлаб қўйилмаган. Шуманай районидаги Киров номли, «Комсомол», Меҳнатобод районидаги «Пахтакор», Баҳористон районидаги «Партия XXV съезди», Зарбдор районидаги «Озарбайжон» совхозларида техниканинг деярли ярми мавсумга тахт қилинмаган. Гулистон, Оққўрғон, Иштихон, Комсомол, Хўжайли, Олтиариқ районларида эса ҳар тўрт машинадан бири ҳали далага олиб чиқишга тайёр қилинмаган.

Ҳозир 16700 та пахта териш машинаси, 30 мингта агрегат мавсумга тахт қилиб қўйилган. Энг муҳим вазифа ҳал қилинмоқда — 1 сентябрга қадар йиғим-терим техникасининг ҳаммаси шай қилиб қўйилиши лозим. Бу йилги мавсумга пахта теримига 39 мингта машина чиқади, бу эса ўтган йилдагидан 5 мингта кўпдир. Бу ҳосилни тез ва сифатли йиғиштириб олиш учун яхши имконият яратади. Бунинг устига машина теримини одатдагидан анча олдин 20—25 сентябрда бошлаш белгиланди.

Пахтани қабул қилиб олиш ва қайта ишлашга тайёргарлик давом этмоқда. 560 та пахта пунктидан 350 таси мавсумга тайёр, 60 та пахта тозалаш заводининг капитал ремонти тугалланди. Ҳамма қабул пунктлари 20 августгача, заводлар эса 25 августгача тайёр бўлиши учун бутун куч-ғайратни сарфлаш зарур.

Пахта етиштириш — асосий юмушимиз, лекин бошқа қишлоқ хўжалик экинларини ҳам унутмаслик керак. Сўнгги кунларда ем-хашак тайёрлаш суръати бирмунча ошди, лекин ўтган йилги даражадан ҳамон орқада қолмоқда. Қорақалпоғистон хўжаликларида ем-хашак тайёрлаш қониқарсиз, улар планни атиги 33 процент, Хоразм области — 37 процент, Навоий области — 39 процент ва Сирдарё области 43 процент бажардилар. Бу республикадаги даражадан анча паст. Ҳолбуки, ҳамма жойда чорва молларнинг тўқ қишловини таъминлаш учун барча имкониятлар бор.

Ўзбекистон, Амударё, Иштихон, Гулистон районларидаги хўжаликлар мавжуд ресурслардан фойдаланишга ғоят масъулиятсизлик билан қарамоқдалар. Бу хўжаликларда беданинг ҳар бир ўрими 25—30 кун давом этмоқда, бу эса нормадаги муддатлардан икки-уч баравар ортиқ. Кўпгина хўжаликларда беданинг учинчи ўрими шу вақтга қадар тугалланган эмас.

Ворошилов, Калинин, Тошкент, Томди районларида ем-хашак тайёрлаш суръатлари ўтган йилдагига нисбатан анча пасайтириб юборилганлигига тоқат қилиб бўлмайди. Фарғона районида бу иш ўз ҳолига ташлаб қўйилди, райондаги тўртта хўжалик бир тонна ҳам ем-хашак ғамлагани йўқ.

Бедапоялар ҳосилдорлигини 140 центнерга етказиш учун бедани яна икки марта ўриб олиш зарур.

Мутахассисларнинг тахмин қилишларича, гектаридан ўртача 44 центнердан ҳосил олинганда, республикамиз бу йил 510 минг тонна маккажўхори дони етиштириш мумкин. Хўжаликлардаги мавжуд техника маккажўхори донини йиғиштириб олишни 20—25 кунда — 10—15 сентябргача тугаллашга имкон беради. Ҳосилнинг чўғи қувончли. Агар олдинги йиллардаги хатолар такрорланмаса, хўжаликларда нобудгарчилик йўлига мустаҳкам ғов қўйилса, маккажўхорикорлар ўз сўзларининг устидан чиқадилар.

Бироқ, маккажўхори пишиб етилганига қарамай, бир қанча хўжаликлар ўрим-йиғимга киришмаяптилар. Бундай сусткашлик ҳосилнинг нобуд бўлишига, ҳар гектар ер самарасининг камайишига олиб боради. Масалан, Шеробод районида ҳосилдорлик 25 центнерни, Гагарин районида 34 центнерни ташкил қилмоқда. Шунга қарамай, бу ерда ўрим-йиғим ишларини кучайтириш чора-тадбирлари кўрилмаяпти.

Шу кунларда далалардаги ишларнинг аҳволи ана шундай. Бу эса чинакамига ташвиш туғдирмоқда. Ҳамма жойда ишни кучайтириш, беш йилликнинг учинчи йили ҳосили учун қийинчилик билан олиб борилаётган курашни муносиб якунлаш лозим.

Учқўрғон районидаги «Партия XXIV съезди» колхози пахтакорлари ғўза парваришини бўшаштирмаган ҳолда йиғим-теримга пухта тайёргарлик кўрмоқдалар. Дала ишлари коммунист Турдимат Нурматов бошлиқ бригадада айниқса намунали олиб борилаяпти. Коллектив 154 гектар майдонда ғўза ўстираяпти. Ҳар гектар ердан пландаги 32,5 центнер ўрнига 35 центнердан хирмон кўтариш бригада аҳлининг эзгу шиоридир.

СУРАТДА: илғор бригада бошлиғи Т. Нурматов ва колхоз бош агрономи А. Исмоилов пайкалда.

В. МОЛГАЧЕВ ва Т. ҲАМРОҚУЛОВ фотоси.

АНДИЖОНЛИКЛАР ХОРАЗМ ДАЛАЛАРИДА

Бу йил Ватан хазинасига 362 минг тонна пахта, кўплаб бошқа қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари етказиб беришга бел боғлаган Хоразм области агросаноат комплекси ходимлари дала ва фермаларда уюшқоқлик билан ишлаб, меҳнат ютуқларини кўпайтириш пайида бўлмоқдалар. Ўнлаб пешқадам хўжаликлар меҳнаткашлари КПССнинг Бутуниттифоқ XIX конференцияси қарорларидан руҳланиб гўшт, сут, тухум, мева ва полиз маҳсулотлари етиштириш ҳажмини кескин оширмоқдалар. Андижон область партия комитетининг секретари А. Умархўжаев раҳбарлигида Хоразмга келган ўзаро текшириш бригадаси аъзолари ҳам воҳа меҳнаткашларининг қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқаришини интенсивлаш соҳасидаги ибратли ишларини мамнуният билан қайд этдилар.

Аммо мусобақадошлар областдаги бир қанча районлар ва хўжаликларда қайта қуриш жараёни суст кечаётганини куюниб гапирдилар. Чунончи, Янгибозор, Хива, Боғот районларида дала ишларини ташкил этиш, айниқса қолоқ хўжаликларни тезроқ оёққа турғазиш соҳасида партия ва совет ташкилотлари, РАПОлар дуруст фаолият кўрсатмаяптилар. Мусобақадошлар ерларнинг мелиоратив ҳолатини яхшилаш, сув сарфини камайтириш, хусусан канал, ариқ ва бошқа суғориш шохобчаларини тартибга келтириш борасида қимматли маслаҳатлар бердилар.

Дала ишларида ҳам жиддий нуқсонларга йўл қўйилаётир. Деярли барча майдонларда бегона ўт бор. Ғўзани суғориш, озиқлантириш, қатор ораларига ишлов беришда агротехника қоидаларига етарли эътибор берилмаяпти. Тажрибали мутахассисларнинг фикрича ҳозир областда етти минг гектарга яқин пайкалда ривожланишдан орқада қолган ғўзалар бор. Шунга қарамасдан колхоз ва совхозларда культиваторлар деярли ишлатилмаяпти. Воҳада машина теримига тайёргарликда ҳам ўзибўларчиликка йўл қўйилмоқда. Хирмонжойлар, йўл-кўприклар, тош-тарозиларни тахтлаш ишларида ҳам камчиликлар мавжуд.

Бу йил областда ҳар қачонгидан кўп полиз ва сабзавот маҳсулотолари етиштирилди. Боғлар ҳосилдорлиги ҳам дуруст. Аммо ана шу неъматларни тезкорлик билан йиғиб-териб олиш, эл дастурхонига тортиқ этишда сусткашликка йўл қўйилаяпти. Бу муҳим иш айниқса Гурлан, Шовот районларида ўз ҳолига ташлаб қўйилган. Ваҳоланки, магазинлар пештахталарида сабзавот ва полиз маҳсулотлари ҳамон камчил.

Моли тўқнинг кўнгли тўқ, дейди халқимиз. Мусобақадошлар областда чорвачиликни ривожлантириш, озуқа базасини мустаҳкамлаш юзасидан қилинаётган ибратли ишларни алоҳида таъкидладилар. Лекин андижонликлар Янгибозор, Гурлан, Хива, Ҳазорасп районларида ем-хашак жамғаришдаги камчиликлар ҳақида ташвишланиб гапиришди. Улар йўл қўйилаётган камчиликларни тезроқ тугатиш, қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқаришини кескин ривожлантириш, колхозчилар, совхоз ишчилари турмуш фаровонлигини юксалтириш юзасидан қимматли маслаҳатлар бердилар.

Ҳ РАҲМОНОВ,
«Қишлоқ ҳақиқати» мухбири.

АГРОСАНОАТ ЯНГИЛИКЛАРИ

ДЕНОВ

«8 Март» колхози пахтакорлари ғўза парваришини йиғим-теримгача бўшаштирмаслик пайида бўлмоқдалар. Дала ишлари мусобақасида Мустафо Бўриев бошлиқ бригада илғорлик қилаяпти. Бу йил 93 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 36 центнердан оқ олтин етиштиришга бел боғлаган аҳил коллектив ғўзани агротехника қоидалари асосида ўстирмоқда. Қатор ораларига ишлов беришда механизаторлар Мингтўра Аҳмедов, Худойқул Худойшукуров ғайрат кўрсатишаяпти. Экинни оби ҳаётга қондиришда Анор Сатторов, Ҳақмирза Рўзиев, Сафар Қобилов, Раззоқ Йўлдошев каби миришкорлар бош-қош.

Ў. БЕКМУРОДОВ.

ҚАМАШИ

Омон Бўронов хонадонини Ленин номли колхозда механизаторлар оиласи деб аташади. Бу бежиз эмас. Омон ака роса 44 йил тракторни бошқарди. Яқинда уни иззат-икром билан пенсияга кузатишди. Ота касбини эса тўнғич ўғил Эшмўмин давом эттирмоқда. Омон аканинг укаси Бўри Бўронов 25 йилдан бери техника рулини бошқармоқда. Унинг ўғли Рашид ҳам культиваторни моҳирлик билан ишлатмоқда.

Ў. ҚИЛИЧЕВ.

АРНАСОЙ

Ворошилов номли совхознинг Масҳариддин Ширинов бошлиқ бригадаси чўлқуварлари жорий йилда 120 гектарда ғўза, 32 гектарда маккажўхори ўстирмоқдалар. Ҳар иккала экиндан юқори ҳосил етиштирилаяпти. 84 гектар майдондаги ғўзаларни Гулсум Ширинова бошлиқ оилавий звено парвариш қилаяпти. Экин агротехника қоидалари асосида суғорилиб, меъёрида ишлов берилаётгани туфайли ҳар туп шиғил-шиғил кўсак бойламоқда. Дала ишларида механизатор Ҳайитбой Алиқулов, сувчилар Саъдулла Абдуғаниев, Шароф Чинниев, Холжигит Саидов, ишчилардан Насиба Алиқулова, Саодат Абдураҳмонова, Машҳура Ширинова фаол қатнашиб, топшириқни пишиқ-пухта бажармоқда. Гектар ҳисобига ўртача 28 центнердан, яъни планда белгиланганидан саккиз центнер кўп ҳосил етиштириш звено заршуносларининг эзгу мақсадидир.

М. ЁҚУБОВ,
А. ИМОМОВ.

СОВЕТ ҲУКУМАТИНИНГ БАЁНОТИ

Афғонистон теварагидаги аҳволни сиёсий йўл билан бартараф этиш хусусидаги Женева битимлари кучга кирган кундан буён орадан уч ой вақт ўтди. Ана шу битимлар энг мураккаб ва қалтис регионал можароларнинг бирини бартараф этишда сифат жиҳатдан янги босқич очди. 1988 йилнинг апрелида Афғонистон, Покистон, АҚШ ва Совет Иттифоқи Ташқи ишлар министрлари Женевада имзолаган ҳамда 15 май куни кучга қирган ҳужжатлар ғоят муҳим аҳамиятга эгадир: бу ҳужжатлар «Афғонистон масаласи»нинг келиб чиқишига сабаб бўлган ташқи омилларни бартараф этишгагина қаратилган бўлиб қолмай, шу билан бирга Афғонистондаги ички вазиятни тартибга солиши барча афғонлар ўртасида миллий тотувликка эришишни енгиллаштириши ҳам лозим.

Ўтган уч ойга қандай баҳо бериш керак, конкрет натижалар тўғрисида ҳукм чиқармоқ учун шу муддат кўпми ёки озми? Агар шу қисқа муддат ўша 8 йил билан таққослаб кўриладиган бўлса, тугуннинг жуда тез ечилишини кутиш қийин, албатта. Ўтган 8 йил мобайнида Афғонистоннинг чигал тугуни тобора маҳкамроқ боғланган эди. Шу билан бирга Женева аҳдномаларининг ҳарфи ва руҳига ҳалол ҳамда қатъий амал қилиш ҳатто қисқа муддат ичида ҳам кўп нарсага эришиш мумкинлигидан далолат бериб турибди. Совет Иттифоқи билан Афғонистон Республикаси эса айни шундай ҳаракат қилмоқда.

Женевадаги битимлар мажмуасининг халқаро кафилларидан бири бўлмиш Совет Иттифоқи ҳужжатларга доир ўз мажбуриятларини аниқ ва ўз муддатида бажариш учун бутун кучини сарфламоқда. Аввало Женева битимларида белгилаб қўйилганидек, совет ҳарбий қисмларининг ярми 15 августгача Афғонистондан Ватанига қайтарилганлиги факти бунинг далилидир. Совет Иттифоқи тегишли икки томонлама Афғонистон-Покистон битимида қайд этилган аралашмаслик тўғрисидаги принциплар ва қоидаларни ҳурмат қилмоқда, бошқа мамлакатлар ҳам Афғонистон билан Покистон ўртасидаги икки томонлама аҳдлашувга масъулият ва ҳурмат билан муносабатда бўлишлари учун ўзининг бутун халқаро обрў-эътибори ва нуфузидан фойдаланмоқда.

Афғонистон Республикаси ҳам худди шундай самимий, ҳолис ният руҳида ҳаракат қилмоқда, у Женева аҳдномаларининг рўёбга чиқарилишини енгиллаштиришга ҳар томонлама интилмоқда. Афғонистон раҳбариятига у Женева Афғонистондаги ички вазиятни бартараф этиш жараёни учун вужудга келтирган имкониятлардан фойдаланмаяпти, деб таъна ҳам қилиб бўлмайди. Ана шу жараён йўлига солинаётган барча ғовларга қарамай, у олға ҳаракат қилиб бормоқда. Афғонистон жамиятидаги турли сиёсий кучлар ва табақаларнинг намояндалари мавжуд бўлган миллий кенгаш (парламент) чақирилиши, коалиционлик жиҳатлари етарлича равшан намоён бўлаётган янги ҳукумат тузилиши каби ва бошқа муҳим воқеаларни санаб ўтишнинг ўзи кифоя.

Вилоятларда коалицион ҳокимият органлари тармоғи кенгаймоқда, бир қанча ҳолларда оппозициядаги арбоблар ана шу вилоятларнинг губернаторлари этиб тайинланган. Бу арбоблар яқиндагина мавжуд ҳокимиятга қарши қўлига қурол олиб курашган ёки аввалги режимларда муҳим лавозимларни эгаллаб келишган эдилар. Афғонистон раҳбарияти эълон қилган ва сиёсий фикрлар хилма-хиллигига, АХДПнинг ҳокимиятга монополияликдан воз кечишига ҳамда бир-бирига қарши курашаётган барча кучлар билан реал муросага келишга тайёрлигига асосланган олисни кўзловчи сиёсий платформа бошқа томон ҳолис иш тутган тақдирда Афғонистонда ғоят кенг асосдаги коалицион ҳукуматни тузишга ва шу тариқа Афғонистон заминида чўзилиб кетган хунрезликка чек қўйишга олиб келган бўлур эди.

Совет томони таассуф билан шуни қайд этишга мажбурки, Женева битимларининг бошқа қатнашчилари, биринчи навбатда Покистон Женева битимларига доир ўз мажбуриятлари бутун комплексини худди шундай масъулият, изчиллик ва зўр ғайрат билан амалга оширган тақдирда ҳозир Афғонистондаги вазиятни бартараф этиш иши анча олға силжиган бўлиши мумкин эди. Бироқ амалда бунинг мутлақо акси намоён бўлмоқда.

Маълумки, қўшинларни олиб чиқиб кетиш билан бир қаторда афғонларнинг ички ишларига ташқаридан аралашувни тўхтатиш Афғонистон теварагидаги аҳволни сиёсий бартараф этишнинг асосий масалаларидан биридир. Женева битимлари кучга киргандан кейин асосан Покистон территориясидан амалга оширилаётган бундай аралашув тўхтатилишини кутиш мантиқий ва асосли бўлур эди. Шунга қарамай, ҳозир, Женева битимлари қонун кучига киргандан кейин орадан уч ой ўтгач ҳам Афғонистон ишларига аралашув тўхтатилиши бир ёқда турсин, балки муайян даражада кучайди ҳам. Покистондан Афғонистонга қурол-яроғларнинг, шу жумладан оғир қуролларнинг катта-катта туркумларини, қуролли тўдаларни, ажнабий инструкторларни юбориш ҳамон давом этмоқда.

Кейинги вақтларда республика пойтахти — Кобул шаҳрига ракеталар мунтазам ёғдириб турилибди, бунинг натижасида бегуноҳ кишилар, қариялар, хотин-қизлар, болалар нобуд бўлмоқда, турар жой кварталларига катта шикаст етказилмоқда. Бундай ваҳшийларча тўпга тутишлар — Афғонистон ҳукуматининг хунрезликни тўхтатишга ва Афғонистонда тинчлик ўрнатишга қаратилган куч-ғайратларига нисбатан бевосита

(Давоми 3-бетда).

ПУДРАТЧИ МАККАЖЎХОРИКОРЛАР

«Оҳангарон» совхозида Жамол Файзиевни «маккажўхорининг пири» деб аташлари бежиз эмас. Дала маликасига астойдил ишқ қўйиган бу одам. У ҳар йили макка экиб, тирикчилиги ва тақдирини шу экинга боғлайди. Жамол ака — одамларнинг афтига, об-ҳавонинг тафтига қараб ҳамма нарсани илғайдиган киши. У доимо «Биз ҳам чорвадормиз», деб юради. Бунинг боисини сўрадим.

— Бошқа жойларнику билмадим, лекин бизнинг районимизда чорва моллари тўққиз ойга яқин яйловда боқилса ҳам тармоқ ҳамон қолоқ соҳалигича қолаяпти, — деди. —Ем-хашак кам. Бу эса бизни ҳам шу соҳанинг ёрдамчи хўжалигига айлантириб қўйди.

Дарҳақиқат, Жамол Файзиев узоқ йиллардан бери озуқакорлик бригадасига бошчилик қилиб келади. Мана иккинчи йилдирки, бригада пудрат асосида ишламоқда. Улар бу йил кўкламда 85 гектарга силос, 10 гектарга дон учун маккажўхори экдилар. Пудратчилар бригадасининг ҳамма етти аъзоси далада «сеники-меники» демай меҳнат қилади. Экинзор тошлоқ ердан иборат, Оҳангарон дарёсининг ёқасига жойлашган. Кўкламдаги сел ва тошқин Файзиевлар даласини тошга тўлдириб кетди, бироқ бригада ишчиларининг астойдил ишлашлари туфайли тошқин оқибатлари қисқа муддатда тугатилди. Ерга анча кечикиб уруғ қададилар. Энди фақат тинимсиз меҳнат билангина бошқаларга етиб олиш мумкин эди. Азамат Нишонбоев, Иброҳим Ҳасанов, Тўрақул Бозоралиев, Фурқат Умаров каби миришкорлар чеккан заҳмат беҳуда кетмади. Уруғ қийғос униб чиқди, тинимсиз ишлов ва агротехника қоидаларига ўз вақтида риоя қилган ҳолда ишлаш туфайли Жамол Файзиев бошқараётган бригаданинг экинлари бўлиқ бўлиб етилди.

— Бизни айниқса бегона ўтлар жуда қийнади, —дейди маккажўхоризор айланаётган Жамол ака. — Еримиз сувли, кўп вақтимизни экинларни ўтдан тозалашга сарфлаймиз.

— Чамангизда ҳосилнинг чўғи қанчага боради? —дея сўрайман бригадирдан.

— Ҳар гектаридан 300 центнердан силос олишимиз керак. Дастлабки натижалар шундан дарак бераяпти. Ўтган йили ҳам шу марранн эгаллагандик, — деди у.

— Даромад қанақа бўлди, ишчиларингиз мамнунми?

— Албатта, моддий манфаатдорликда гап кўп, ҳаммамиз баробар меҳнат қилдик. Ойлигимиздан ташқари йил охирида бригадамиз бўйича 9 минг сўмча даромадни бўлишиб олдик. Бу йилги даромадимиз ҳам ўн мингдан ортса керак, яна буёғи деҳқончилик-ку.

Ҳа, Жамол Файзиевнинг режалари аниқ: икки ярим минг тоннадан зиёд силос тайёрлаш! Кўзланган мақсаднинг албатта эгалланишига бу ерда бўлган ҳар бир киши сидқидилдан ишонади.

Бригадир маккажўхори экинига жуда меҳр билан қарайди. Зеро шу экин унга шон-шуҳрат, оиласига қут-барака, коллективига катта обрў келтирди. Маккажўхоридан силос етиштириш бўйича сурункасига мўл ҳосил етиштиргани учун Жамол Файзиев ўтган йили Ўзбекистон ССР Агросаноат давлат комитетининг катта фонддаги кутубхонаси билан мукофотланди, у жуда кўп «Фахрий ёрлиқ»ларни, ўзи миниб юрган енгил қизил машинани ҳам маккажўхори туфайли мукофот тариқасида олган.

— Унвонингиз ҳам бор экан, — дея сўрайман яна ундан. Жамол ака камтарона кулимсиради:

— Бригадани бошқариш учун унвон эмас, виждон керак.

Ҳа, у ҳақ гапни айтди. Унинг боисини эса хўжалик идорасига келиб, ҳисоб-китоблар билан танишганимда англаб олдим. Ишчилар учун экин-тикиндан тортиб то силосни тўплаб олишгача 19 минг сўм фойда олишни режалаштирган эканлар. Аммо бригада ишининг омилкорлиги бу рақамни 57 минг сўмга етказиш имконини кўрсатиб турибди.

Ана навбатдаги тележка сершира силосга тўлиб, иккинчиси унинг ўрнини эгаллади. Кутиб туришга вақт йўқ, ҳар дам ғанимат. Жамол ака бошлиқ пудратчи маккажўхорикорлар буни яхши билишади.

М. ҚАЮМОВ.

ҒАРАМ ЮКСАЛМОҚДА

Ульянов районидаги «Партия XXIV съезди» совхозини кўплар йирик сут ва гўшт комбинати дейишади. Бу бежиз эмас, албатта. Ҳозир хўжаликнинг чорвачилик фермаларида 5 минг бошга яқин қорамол парваришланмоқда. Уларнинг бир қисми соғин сигирлар, зотдор ғунажинлар, бузоқлар бўлса, яна бир қисми гўштга топшириш учун бўрдоқига боқилаётган новвослардир.

Партиямизнинг жадаллаштириш ва қайта қуриш сиёсати совхоз чорвадорларига катта истиқбол йўлини очиб бераяпти. Улар демократиялаш ва ошкоралик принципларидан тўлиқ фойдаланиб, хўжалик юритишнинг барча соҳаларида фаол иштирок этаяптилар. Ҳар бир киши ишлаб чиқаришга онгли муносабатда бўлиб, самарали натижаларни мўлжаллаб, сидқидилдан, виждонан меҳнат қилаётир. Шунинг учун совхоз бу йил ажойиб кўрсаткичларга эришаётир. Давлатга сут сотиш 7 ойлик плани ошириб бажарилди. Бугунги кунгача ҳар бир соғин сигирдан ўртача 2.200 килограммдан серқаймоқ сут олинди. Шундай қилиб, хўжалик сут етиштиришда ўтган йилнинг шу даврига нисбатан 125 тонна илгарилаб бораётир.

Молларни бўрдоқига боқиш қатъий рацион бўйича олиб борилгани туфайли совхоз давлатга гўшт сотиш ярим йиллик планини сўнгги 5—6 йиллардан буён фақат шу йил биринчи марта ошириб бажарди. Сигирлардан бузоқ, паррандалардан тухум олишда ҳам жиддий силжишлар бор. Чорвадорлар давлатга сут, гўшт, тухум сотиш бўйича 1988 йил планларини ноябрь ойининг охиригача тўла бажариш учун ишонч билан меҳнат қилаяптилар.

Чорвачиликдаги бундай ютуқларга мустаҳкам озуқа базаси яратиш, молларни ўз вақтида тўйғазиб боқиш, зоотехника кўригидан ўтказиб туриш орқасида эришилаяпти. Ҳозир қишлов учун мустаҳкам озуқа базаси яратиш мақсадида тузилган учта отряд баракали меҳнат қилмоқда.

Биз Ражаб Холиқов бошлиқ бригаданинг бедазорларида бўлдик. Бригада азаматлари учинчи ўрим билан ҳар гектар майдондан 120 центнердан ҳосил олиб, йиллик планни бажарибдилар. Мавсум охиригача 100 гектар майдондан мажбурият ҳисобига яна уч марта ҳосил олишни мўлжаллаяптилар. Ҳозир бедазорлар озиқлантирилиб, суғорилмоқда.

Қўшни пайкалда эса Нормўмин Тиловов бошлиқ бригада бедаларининг сўнгги қисми ўримдан чиқарилаётир. Биз шу ерда Исмоил Жалилов, Аҳмад Қўлдошев, Барот Бозоров, Рашид Жабборов, Эшонқул Худойназаров каби серғайрат механизаторлар билан суҳбатлашдик. Улар Белоцерковск заводи ишлаб чиқарган янги беда ўриш агрегати илгариги «КИР—1,5» га қараганда жуда ҳам қулай эканлиги, юқори унум билан ишлаётганидан мамнун бўлиб гапирдилар. Дарҳақиқат, янги агрегат 3—4 мавсумни ремонтсиз ўтказади. Бир кунда 10 гектар майдондаги бедани сифатли ўриб олади. Буни бизга механизатор Аҳмад Қўлдошев, Салим Расулов, Нурали Холиқов зўр эҳтирос билан гапириб бердилар. Ҳар бир тележкали трактор бир кунда даладан фермага 8—10 мартадан кам қатнамайди, 32—40 тоннагача озуқа ташиб келтиради.

Қиш учун етарли миқдорда озуқа тўплаш совхоз дирекцияси, партия комитети, ишчилар ва комсомол комитетларининг доимо диққат марказида бўлиб қолмоқда. Мен далада, беда ўрилаётган майдонда партком секретари Норхўжа Очиловни учратиб, у билан суҳбатлашдим.

— 1988—1989 қишлов йили учун ҳар бош шартли қорамол ҳисобига 23 центердан озуқа бирлиги тайёрлашимиз керак, — дейди у қатъиятлик билан. — Шунга кўра озуқа тўплаш отрядларига талабни кун сайин ошириб бораяпмиз...

Отрядларда 100 дан ортиқ серғайрат, тажрибали механизаторлар, коммунистлар биркитилган. Улар ихтиёрига замонавий техника воситалари бериб қўйилган. Ана шу куч билан совхоз бугунгача 7 минг тоннадан зиёд дағал хашак жамғаришга эришди. 500 гектар арпа ўрнида экилган маккажўхорининг дастлабки қисмларини ўришга киришилди. Бу йил хўжалик фақат маккажўхоридан камида 13 минг тонна силос бостиради. 1.000 гектар майдондаги эски ва янги бедазорлардан 6 марта ҳосил олинади. Бундан ташқари дала четлари, ариқ ва зовурлар, йўл ёқаларидан ноябрь ойининг охиригача янтоқ, шўра, қамиш каби озуқа жамғарилади.

А. ТЎЛАНОВ.

ПАРТИЯ ТУРМУШИ: ҳисобот ва сайловлар

ОШКОРА МУЛОҚОТЛАР

Комсомол районидаги «Мирзачўл» совхози партия группаларида ҳисобот-сайлов йиғилишлари бўлиб ўтди. Хўжалик партия ташкилоти секретари У. ИСКАНДАРОВ мухбиримизга шу ҳақда гапириб берди.

Совхозимизда 3 та партия группаси, 6 та цех ташкилоти фаолият кўрсатмоқда. Ҳисобот даврида улар муайян иш олиб бордилар. Қайта қуришда фаол иштирок этиш, ютуқ ва камчиликлар хусусида ошкора фикрлашув коммунистларимиз дунёқарашини кескин ўзгартириб юборди. Бундан икки-уч йил муқаддам йиғилишларда лоқайд қатнашган, долзарб масалаларга ўз муносабатини билдирмаган партия аъзолари бугун мавжуд муаммоларни қандай ҳал этиш лозимлиги хусусида баҳслашаяптилар, юқори ташкилотлар олдига жиддий талаблар қўйишмоқда.

Менда сут-товар фермаси партия группасида бўлиб ўтган ҳисобот-сайлов йиғилиши катта таассурот қолдирди. Тўғри, унда райондаги барча партия группалари ташкилотлари, цех партия ташкилотлари ва бошланғич ташкилотлар секретарлари, райком ва обком вакиллари иштирок этишадиган бўлгани сабабли жиддий ҳозирлик кўргандик. Партия группалари ташкилотчилари ва цех партия ташкилотлари секретарларининг семинарини ўтказганмиз, унда Бутуниттифоқ XIX партия конференцияси талаблари асосида муҳим тадбирнинг қандай ўтказилиши атрофлича муҳокама этилгани ўз самарасини берди.

Йиғилишда коммунистлар группа ташкилотчилигига илғор сигирсоғар Хадича Шокировани сайлашди. Менга маъқул томони шундаки, ёш коммунист ҳақиқатан ҳам фаол аъзоларимиздан. У сира иккиланмай хўжалик чорвасини ривожлантиришга тўсқинлик қилаётган камчиликларни очиб ташлади. Шунингдек, партком ва райком адресига жиддий эътирозлар билдирди. Ҳақиқатан ҳам кейинги йилларда партия группалари номигагина ташкил этилиб, унинг ўрни ва ролига етарли аҳамият берилмасди. Уларга амалий ёрдам кўрсатиш у ёқда турсин, кўпинча дастлабки ячейкаларимиз аҳволи қандайлиги билан на партком, на райком қизиқарди. Шу боис Хадича Шокирова мулоҳазаларини барча қўллаб-қувватлади.

2-бригадада янги ташкил этилган партия группаси йиғилишида ҳам пахтачилик муаммолари, пахтакорлар учун яратилган шарт-шароитлар хусусида амалий мулоҳазалар билдирилди. Коммунист ўрни, унинг роли, масъулияти группа ташкилотчиси — механизатор Абдуносир Бўрибоев докладида бош мавзу бўлди.

3-бригада партия группаси йиғилиши ҳам танқид ва ўз-ўзини танқид руҳида ўтди. Унда илғор механизатор Кўчим Туротов партия ташкилотчиси этиб сайланди.

Очиғи, йиғилишларнинг бу қадар қизғин ўтиши кутилмаганди. Докладчилар ва музокарада сўзга чиққан бригада бошлиқлари Абдураим Назаров, Мамат Хўжабеков, бўлим бошқарувчиси Исмат Дўсбеков, механизатор Саидаз Абилов, сигирсоғар Зарбувиш Султонова хўжаликда эришилаётган ютуқларни таъкидлаш билан бирга камчиликларни кескин танқид қилдилар. Партия ташкилоти, дирекция олдига социал масалаларни пайсалга солмай ҳал этиш вазифасини қўйишди.

Партия ташкилотимиз нисбатан кичик. Коммунистларимиз — 58 нафар. Лекин биргаликда, ҳамжиҳатликда фаол ҳаракат қилинса, бу жуда катта куч эканлиги дастлабки уч йиғилишимизда яққол намоён бўлди. Коммунистлар ҳаққоний таъкидлаганиларидек, партия ташкилоти ўз қатламини ўстириш ҳақида жиддий бош қотириши лозим. Токи кейинги ҳисобот-сайлов йиғилишларида группалар ташкилотчилигига икки-учтадан номзод танлаш имкониятига эга бўлайлик. Шубҳасиз, группалар ташкилотчилигига энг муносиб коммунистлар сайланишди. Хадича Шокирова ва Абдуносир Бўрибоев номзодлари шунингдек партком ва район партия комитети аъзолигига тавсия этилди.

Группалар ҳисобот-сайлов йиғилишлари яқинда бўлиб ўтадиган цех партия ташкилотлари йиғилишлари олдидан жиддий кўрик вазифасини ўтади. Ҳозир уларда билдирилган фикр-мулоҳазаларни умумлаштириб бораяпмиз.

КПСС Бутуниттифоқ XIX конференцияси делегатлари ҳақида ҳикоялар

ҚАЛБЛАРГА ЙЎЛ ТОПИБ

Алламурод ака далани бир текис қоплаган ғўзаларга ҳавас билан боқар экан, ҳозиргина юмшатилган эгат ўртасидаги тупроқдан бир қисмини олди. Ҳали нами етарли, сувга ҳожат йўқ. Уч-тўрт кундан буён ҳароратнинг пасайгани чакки бўлди. Ипак пахта учун энг зарури — иссиқлик. Ҳозирдан ғўза салқинда «эркаланиб» ўсса, ғовлаб, деҳқон мўлжалидаги ҳосил бўлмайди, кўнглидан ўтказди бригадир.

Раимқул тракторидан тушиб, ғўза шоналарини кўздан кечираётган бригадирнинг ёнига келди.

— Ғўзамиз гул кўрсатганига икки кун бўлди-ю сиз ҳали ҳам шонани томоша қилаяпсиз, Алламурод оға. — қўл бериб сўрашди механизатор Р. Қурбонов.

— Ҳорма, Раимқул, — деди Алламурод ака. — Гул кўрганинг жуда яхши. Ишингга ҳеч эътироз йўқ. Культивация дидимдагидек бўлаяпти. Асфальт йўлни ёқалаб ўтаётганларнинг даламизга ҳаваси келади. Беш бўлмаса ҳам тўрт баҳо қўйишларига ишонаман. Негаки, кўчат бир текис, бегона ўтни кундузи чироқ ёқиб тополмайсан. Шундай эмасми?

— Тўғри, — майқуллади механизатор. — Менимча, далани колхозчиларга тақсимлаб берганимиз маъқул иш бўлди, Алламурод ака. Мусобақа, беллашув, деб мана буни айтиш керак. Кетмончилар далага биздан барвақт чиқишадиган бўлишди. Якшанба кунлари қаватидаги ёрдамчиларни айтмайсизми. Пенсионер Муҳом ота, ўқитувчилар Чори Нормаматов, Бобоназар Оқмуродовга бириктилган майдонлардаги ғўзаларга кеча ишлов бердим. Ҳеч ками йўқ, «Сифат белгиси» бериш керак. Москвадан қайтиб келгунингизча кўсакка кириб қолади. Анжуманга хотиржам бориб келаверинг.

— Мақтовнинг кифтини келтириб, эгнига тўн кийгизасан-да, Раимқул. Сен «Сифат белгиси» бермоқчи бўлган эгатларда ҳам ғўзанинг шоналаши худди шундайми?, — дея Алламурод ака механизаторга ғўзанинг биринчи, иккинчи, учинчи бўғинларини кўрсатди. — Чигит экиш муддати бу йилгидек қулай келмаган. Лекин ҳавонинг салқин бўлаётгани... Ҳеч қиси йўқ, ишловни тўхтатмасдан тупроқни қиздириш лозим. Эътибор бергандирсан, трактор кетидан ҳозирча чанг кўтарилмаяпти. Тупроқда ортиқча нам борда. Чеканкани бир ҳафта-ўн кун кечиктиришга тўғри келади.

Алламурод ака бу далаларни кеча ёки бугун кўрибди, дейсизми? Йигирма олти йилдан буён Амударё соҳилидаги ана шу далаларни кезади. Орзу-умиди, қувонч ва ташвишлари — қадрдон даласида.

...Термиз районидаги Ленин номли колхознинг Каптархона қишлоғига кўчиб келганида Алламурод ўспирин бола эди. Холниёз оғага қолса, ўғлининг ҳеч бўлмаганда техникумда ўқиб, бирон-бир касб эгаллашини истарди. Алламурод эса мактабда ўқиб юрганидаёқ далага чиқиб ишлай бошлади. Шу-шу дала кезади. Колхоздаги йирик бригадага бошчилик қилаётганига ҳам йигирма йил бўлди. План бажарилмаган йилни билмайди. Бултур колхозда план 79 процентда қолиб кетганида ҳам у бошлиқ бригада 111 гектардан 397 тонна ипак пахта топширди. Бу йил эса янги ўзлаштирилган қумлоқ ердан яна 24 гектар экинзор қўшиб берилди.

Асфальт йўл ёқасида бригаданинг сўлим дала шийпони бор. Оромгоҳнинг қурилганига ўн йилча бўлди. Чинор, терак, мажнунтол кўчатларини Алламурод ака бригада аъзолари билан биргаликда ўтқазган эди. Энди уларнинг қалин соя-салқинида деҳқонлар ҳузурланиб ҳордиқ чиқаришади. Сабзавот, полиз, ош кўкатини ҳам бригаданинг ўзида етиштиради. Буларнинг ҳаммаси далада меҳнат қилаётганлар, уларнинг мавсумий болалар боғчасида тарбияланаётган фарзандлари учун.

Алламурод ака табиатан мулоҳазали деҳқон. У киши билан суҳбатимиз қайта қуриш ва жадаллаштиришнинг янги босқичидаги вазифаларини бригада аъзолари қандай тушунаётганликлари ва амалга ошираётганликлари, қишлоқ ҳаётидаги ечимини кутаётган муаммолар, Бутуниттифоқ XIX партия конференцияси хусусида бўлди.

— Пахтадан юқори ҳосил етиштираман, деган деҳқон мустақил фикрга эга бўлиши зарур, — дейди Алламурод ака. — Турғунлик даврида юқоридан кунда бир кўрсатма кутиб, ҳисобни йўқотган эдик. Далага келган «вакиллар» ғўза чанқабди, тез сув олинг, деса бас, ўйламай нетмай унинг айтгани қилинарди. Ошкоралик, покланиш ана шундай иллатларга барҳам берганлигидан қувонаман. Деҳқон ер, тупроқ шароитини, ҳатто эсаётган шабадани ҳам ҳисоб-китоб қилиб иш кўриши керак. Ҳозир бунинг учун тўлиқ имконият яратилди. Колхозимизда уч-тўрт йил чигит пуштага экилди. Эҳтимол, чўл хўжаликларида бу яхши натижа бераётгандир. Лекин бизнинг хўжалигимиз шароитида ўзини оқламади. Аввало, текис кўчат олинмади, униб чиққан чигитнинг бир қисми нобуд бўла бошлади. Ҳосил эса кўчатдан олинади. Бу йил суғорилган майдон бир карра борона қилиниб, об-тобида чигит экилди. Текис кўчат олинди.

Қайта қуришга келсак, бизнинг назаримизда, у далада савлат тўкиб юриш, одамларга салмоқлаб гап уқтириш эмас, яхши меҳнат қилиб, давлатга кўп, сифатли, арзон маҳсулот етказиб беришга эришиш, деб ҳисоблаймиз. Ҳар бир агротехник тадбирни имкониятга қараб, бир кунга бўлса-да, олдинга силжитиш керак. Ҳозир ғўзамизнинг ривожи бултургидан бир ҳафтача олдин. 135 гектар майдондаги ғўза бригаданинг 48 нафар аъзосига тақсимлаб берилган. Ким қандай меҳнат қилаётганига даласига қараб баҳо бераверамиз. Қатор ораларига комплекс ишлов бериш, вақтида озиқлантириш механизаторлар Раимқул Қурбонов билан Холмурод Эргашев зиммасида.

Ҳозирги вазифаларни уддалашда юкнинг оғири коммунистлар зиммасида бўлишини Алламурод ака доимо ҳис этади. Ўзимиз яхши ишлашимиз кифоя эмас, бошқаларни ҳам қайта қуришнинг долзарб вазифаларини бажаришга жалб этиш, улар қалбига йўл топа билиш керак.

Колхозда минг гектар майдонда пахта етиштирилади-ю, кези келганда бригадаларда далада ишловчи етишмаслигидан нолишади. Одам камлигидан эмас, албатта. Хўжалик шаҳарга яқинлигиданми, ўрта мактабни битирганларнинг бир қисми ўқишга, қолган қисми саноат корхоналарида ишлашга кетишади. Уларга сидқидилдан меҳнат қилганлар учун колхоз ҳам ёмон эмаслигини ким тушунтириши керак?

Мана, ўтган йили Алламурод ака бошлиқ бригада аъзолари бир сўм асосий иш ҳақига 70 тийиндан қўшимча олишди. Бунинг устига ҳар йили пилла етиштиришдан ҳам мўмай даромад кўришмоқда. Делегат конференциядан қайтгач, правление йиғилишида ўз мулоҳазаларини тўкиб солди. Одамлар шаҳарга кетаверса-ю, колхоз раҳбарлари томошабин бўлишса, инсофданми ахир?

— Конференцияда қайта қуриш, жадаллаштиришнинг жуда муҳим вазифалари атрофида ишчанлик вазиятида фикр юритилди, — дейди Алламурод Холниёзов. — Ҳеч шубҳа йўқ. Мамлакатимизда қишлоқ хўжалигини юксалтириш, Озиқ-овқат программасини ҳал этиш, халқимизнинг турмуш фаровонлигини яхшилаш сари дадил қадамлар қўйилаяпти. Лекин шу ўринда баъзи мулоҳазаларим бор. Янги йилдан областимиз колхоз ва совхозлари, кўпгина саноат корхоналари тўлиқ хўжалик ҳисоби ҳамда ўзини ўзи маблағ билан таъминлашга ўтказилган. Бунинг афзалликлари беқиёс. Оддий деҳқон ҳам режа, ҳисоб-китоб билан иш кўраётганлигининг ўзи катта гап. 135 гектар майдондан 382 тонна пахта етиштириш учун бизга 138 минг сўм ажратилган. Йил давомида иқтисод қилиб борилса, бригада аъзоларига қўшимча ҳақ сифатида тақсимлаб берилади. Бу яхши. Лекин ҳозир хўжаликларга етказиб берилаётган техника воситаларининг, минерал ўғитнинг нархи қимматлашди. Жуда катта меҳнат эвазига етиштирилаётган пахтанинг харид нархи эса ҳамон пастлигича қолмоқда. Бу ҳақда колхозчиларнинг Бутуниттифоқ IV съездида ҳам жуда тўғри таклиф билдирилган эди. Пахта харид нархи кўтарилмас экан, экономикамизни юксалтириш қийин.

Республикада хизмат кўрсатган пахтакор, Меҳнат Қизил Байроқ, «Ҳурмат белгиси» орденларининг нишондори, район Советининг депутати Алламурод Холниёзов меҳнатидан бахт топаётган деҳқон.

— Ҳаётингиздаги қувончли кунлар ҳақида гапириб берсангиз, — сўраймиз Алламурод акадан.

— Бундай кунларнинг садағаси кетсанг арзийди. Уларни унутиб бўладими? Оиламизда биринчи фарзандимиз — Аллаберди туғилган кунни унутаманми? Бригадирлигимнинг биринчи йилида гектаридан 30 центнердан ипак пахта етиштирганимизда хўжалик раҳбарлари: «Синов муваффақиятли ўтди», — деганларини-чи? 1967 йилда колхоз коммунистлари мени сафларига қўшишди. Ватанимизнинг орден ва медаллари билан тақдирланганлигим ва, ниҳоят, Сурхондарёдан тўққиз делегатнинг бири бўлиб, Москвага, конференцияга бориши, оддий туркман фарзандининг қардош ўзбек диёрида шунча обрў, шарафга эга бўлишидан ҳам катта бахт борми? Съездлар саройида ҳаяжонга сиғмай ўтирган кунларимни унутиб бўладими?

Одамлар қалбига йўл топиб, элнинг эътиборини қозонаётган Алламурод Холниёзов ана шундай инсон.

Б. КЕНЖАБОЕВ,
«Қишлоқ ҳақиқати»нинг мухбири.

ЛЕКТОРЛАР ТАШРИФИ

КПСС Марказий Комитетининг пропаганда группаси бир ҳафта мобайнида республикада иш олиб борди. Группа составида КПСС Марказий Комитети пропаганда бўлимининг лектори, тарих фанлари доктори Н. А. Васецкий, СССР юстиция министрининг ўринбосари М. П. Вишинский, КПСС Марказий Комитети ҳузуридаги ижтимоий фанлар академиясининг профессори, иқтисод фанлари доктори А. М. Омаров, СССР Фанлар академияси фалсафа институтининг катта илмий ходими, фалсафа фанлари доктори М. В. Иордан бор.

Пропаганда группасининг аъзолари Бутуниттифоқ партия конференцияси ва КПСС Марказий Комитетининг 1988 йил июль пленуми материаллари юзасидан Қорақалпоғистон АССР, Бухоро, Навоий, Самарқанд, Сирдарё ва Хоразм областлари, Тошкент шаҳри партия-хўжалик, идеология активлари, корхоналар, ташкилотлар ва хўжаликлар меҳнат коллективлари ҳузурида лекциялар ўқидилар.

Группа аъзолари ўқиган лекцияларда КПССнинг тарихий тажрибаси ва ҳозирги замон, Бутуниттифоқ XIX партия конференцияси қарорлари асосида ҳуқуқий ислоҳотнинг долзарб муаммолари, мамлакат хўжалик механизмини қайта қуриш ва миллатлараро муносабатлар масалалари ўз аксини топди.

КПСС Марказий Комитети пропаганда группасининг аъзолари 15 август куни Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетида республика партия-хўжалик активлари билан учрашдилар.

Группа аъзолари йиғилиш аҳлининг кўпдан-кўп саволларига жавоб қайтардилар.

(ЎзТАГ).

ОНА-ВАТАН БЎЙЛАБ

ҚОЗОН. СССР Фанлар академияси Қозон филиали биология институтининг ходимлари ўсимликлар ўсишининг биологик актив стимуляторини яратдилар. Биотехнологияда уни дастлабки қўлланиш янги модда, тўйинмаган ва рангсиз мойли кислота ўсимлик хужайралари кўпайиши жараёнини тезлаштиришни кўрсатди. Яқинда Будапештда бўлиб ўтган халқаро биология конференциясида бу кашфиёт ҳақидаги хабар кўпгина мамлакатларнинг олимларини қизиқтирди.

ПЕТРОЗАВОДСК. Костомукша кон-бойитиш комбинатида ҳавога чиқариладиган тутундаги заҳар анча камайди. Бу ерда харьковлик инженерлар ясаган қурилма ишлай бошлади. Бу қурилма махсус сув-мазут эмульсиясини тайёрлайди. Бу эмульсия ёқилғи составини ўзгартириб юборади, лекин ёқилғидан ажралиб чиқадиган иссиқликни камайтирмайди. Натижада комбинат мўриларидан чиқадиган қора тутун йўқолди ва Костомукша шаҳри ҳавоси тоза бўлиб қолди.

ХАРЬКОВ. «Передача—1» автомат қурилмаси қирқ километр радиусдаги пармалаш установкалари иши тўғрисидаги ахборотларни радио сигналлар орқали тўплаши учун бир неча секунд кифоя қилади. Пармалаш установкаларини олисдан «кузатиб турувчи» қурилмани харьковлик мутахассислар турли иқлим зоналари учун ясадилар. У ўн бешдан ортиқ саноат қурилмасини мунтазам контрол қилиб тура олади.

БОКУ. Бу ердаги ошхона мебеллари фабрикасида мебелни пардозловчи технология линияси фойдаланишга топширилди. Бу корхона реконструкция қилинганидан кейин олдинги моделлардан ташқи кўриниши яхшиланган ва бирмунча енгилроқ ошхона гарнитурлари ишлаб чиқара бошлади. Янги маҳсулотга Озарбайжонда ҳам, Закавказьенинг бошқа республикаларида ҳам талаб катта.

КОМСОМОЛЬСК—АМУР (Хабаровск ўлкаси). Кооператорлар фаолияти соҳаси кенгайиб бормоқда. Улар зарар келтираётган корхонани қарзи билан бирга ижарага олиб, «Строитель» бирлашмаси туздилар. Бу бирлашма уй-жойлар ва саноат корхоналари учун ғишт етказиб бера бошлади. Кооператорлар ишлаб чиқаришни тўхтатмай, уни реконструкция қилишга киришдилар. Улар хом ғиштни автомат тарзда тахлайдиган қурилма ва янги хумдон ўрнатишни мўлжалламоқдалар.

ПАРЕНЬ. (Камчатка области). «Парень» кооперативида тайёрланган дастлабки маҳсулот—лосось балиғи икраси тезда сотилиб кетди. Бу кооператив Коряк қишлоғидаги деярли барча катта ёшдаги кишиларни бирлаштирди. Янги кооперативнинг қизиқиш доираси кенг. У балиқ, денгиз ҳайвонларини овлайди, гўшт, ёғ ва терини қайта ишлайди, қўзиқорин ва резавор мева теради, мўйнадан миллий кийимлар тикади, совға буюмлари тайёрлайди. Қишлоқ аҳли гарантияли иш ҳақига, анъанавий ҳунармандчилик билан бутун йил давомида шуғулланиш имкониятига эга бўлди.

(ТАСС).

ЧЕТ ЭЛ ЯНГИЛИКЛАРИ

ЎЗ ИШЛАРИНИ ТУГАТИШДИ

БОНН. (ТАСС). Ўртача ва камроқ олислик ракеталарини тугатиш тўғрисидаги Совет-Америка шартномаси қоидаларига мувофиқ текшириш ўтказиш учун ГФР-га келган тўртта совет текшириш группаси якшанба куни ўз ишини тугатди. Улар «Першинг-2» ракеталари жойлаштирилган Ной-Ульма ва Хайльброннадаги Америка базаларида, шунингдек Вайлербахдаги ракета омборида ва Франк-фурт-Хаузен районидаги ракеталар техника қарови марказида ракеталар, учириш қурилмалари ва бир қанча иншоотларни текширдилар.

АҚШ қўшинларининг, шунингдек ГФР қуролли кучларининг вакиллари совет экспертларига ҳамроҳ бўлдилар. Жойларда ўзаро текшириш ўтказиш СССР билан АҚШ ва умуман Шарқ билан Ғарб ўртасида ишончни мустаҳкамлашга кўмаклашади, Евопада тинчликни мустаҳкамлашга ёрдамлашади, деган якдил фикр изҳор қилинди.

Ҳозирги инспекциялар ўртача ва камроқ олислик ракеталарига доир шартномада кўзда тутилган ГФРда текшириш ўтказишнинг биринчи босқичини якунлади. Июль ойида СССРдан келган икки группа экспертлар Федератив Республикада бўлиб Вошхайм ва Мутлангендаги ҳарбий объектларни бориб кўрган эдилар.

Инспекция ўтказилгандан кейин совет вакиллари учун маданий программа уюштирилди.

ҚАРЗДАН ҚУТУЛИБ, ФОЙДАГА ЎТИШДИ

★ИЗЛАГАН ИМКОН ТОПАР
★ОРТИҚЧАСИ АҲОЛИГА, ҚЎШНИЛАРГА
★ЕТТИ ОЙДА ЙИЛЛИК ПЛАН ТЎЛДИ
★КОЛХОЗДА ДАМ ОЛИШ КУНЛАРИ

Ерлари Тошкент халқа йўлига туташган Свердлов номли колхоз — сертармоқ хўжалик. Пахта, каноп, ғалла, пилла, бошқа хил маҳсулотлар етиштиришда катта тажрибаси бор. Лекин яқин-яқинларгача чорвачилик зарар келтирарди. Бунга сабаб энг аввало мустаҳкам озуқа базасининг йўқлиги, қолаверса, молларнинг зоти жайдари эди.

Кейинги икки йил ичида хўжаликда чорвачилик рентабелли, яъни фойда келтирадиган соҳага айланди. Бунга қандай қилиб эришилди? Ҳикоямиз шу ҳақда.

Колхоз раиси А. Машаҳобов билан суҳбатлашмоқчи эдик.

— Мен янги одамман. Яхшиси, сизни фермага олиб борай, чорвадорларимиз билан гаплашинг, уларнинг оғзидан эшитганингиз бошқача бўлади, — деди.

Раис билан суҳбатимиз бор-йўғи ўн минут давом этди, лекин шу орада у икки кишининг ем-хашак сўралган аризасига рухсатнома ёзиб берди.

— Шахсий моллари бор колхозчиларга керагича ем-хашак сотаяпмиз, ҳатто қўшни хўжаликларга ҳам, — деди суҳбатдошимиз. Гап орасида фақат ем-хашак сотиш эвазига колхоз кассасига 160 минг сўм тушганлигини мамнунлик билан айтиб ўтди.

Фермада бош зоотехник Иннокентий Иванович Ли билан анча суҳбатлашдик. Унинг ишбилармонлиги, колхознинг ҳар бир сўми учун астойдил куюниши, узоқ йиллар орзу қилган ниятига етганлиги, одамларга ғамхўрлиги яққол сезилиб турарди.

Хўжаликда жами 2 минг бошдан зиёд қорамол боқилмоқда. 850 таси соғин сигир. Бу йил гўштга топширилган қорамолларнинг тирик вазни ўртача 467 килограммни ташкил этди. Сут оқими ҳам кўпайди. 7 ойда ҳар бир сигирдан ўртача 2.105 килограммдан сут соғиб олинди. Бу — ўтган йилдагига нисбатан 193 килограмм кўп. Йил давомида эса 3.500—3.600 килограммга етказилади. Ана шу юксак маррани кўзлаётганлар баҳсида Валентина Бердиалиева, Наташа Климова, Галина Криволапова сингари сигирсоғарлар олдинда бормоқдалар. «Ҳар кимдан — қобилиятига, ҳар кимга — меҳнатига яраша» деганларидек, яхши ишлаётган соғувчиларнинг ойлик даромади ҳам юқори бўлаяпти. Ҳозир ўртача 270—300 сўмни ташкил этади. Гўштга топшириладиган сўқимларни боқишда эса А. Толиббоев билан С. Цойга етадигани йўқ. Улар ўз қарамоқларидаги моллар бир кеча-кундузда ўртача 800 граммдан семиришига эришмоқдалар.

— Биринчи июлдан фермамада бригада пудратига ўтдик, — дейди бош зоотехник. — Бу усулнинг афзаллиги ҳақида кўп эшитганмиз. Фойдасини биз ҳам кўрайлик-чи, — кулди Иннакентий Иванович. Сўнгра у олдидаги рақамлар битилган дафтарга кўз югуртиргач, бизга юзланди.

— 7 ойда 5.320 тонна дағал ем-хашак тайёрладик. Бу — йиллик планга тенг. Силос, ўт уни ғамлаш ҳам яхши бораяпти. 180 гектар янги бедазор келаси йил ҳосил беради. Адирдаги 240 гектар майдондан ҳам мўл пичан олишни мўлжаллаяпмиз.

Колхозда чорвачилик рентабелли соҳага айланган экан, бунинг сабаби энг аввало ўйлаб иш кўрилганлиги, резервлардан оқилона фойдаланилгани, қолаверса, одамлар меҳнати қадр-қиммат топаётганлиги, уларга муносабат ўзгарганлигида деб тушунмоқ керак. Ўша куни — август ойининг дастлабки шанбасида колхозчиларга дам берилган экан. Биз аввалига ҳайрон бўлдик, чунки яқин-яқинларгача ёз кунларида ҳеч кимга дам олишга рухсат йўқ эди.

— Фермада дам олиш кунлари қандай белгиланмоқда?

И. Ли қўлимизга рўйхат тутқазди. Сигирсоғарми, молбоқарми, ҳисобчими — ҳар ким график асосида ҳафтада бир кун дам олар экан.

Коммунистик районидаги Свердлов номли колхозда узоқ йиллар зарар кўрувчи соҳа бўлиб келган чорвачилик бугун фойда бермоқда. Шунинг учун ҳам мазкур тармоқ ходимлари турмуш тарзида ижобий ўзгаришлар содир бўлаяпти.

Ш. УМРЗОҚОВ.

СУРАТДА: кунига 13—14 килограммдан сут соғиб олаётган пешқадам сигирсоғарлар (чапдан) В. Ямтиева, Г. Криволапова ва В. Бердалиева. Уларнинг ҳар бири ихтиёрида 31 тадан сигир бор.

А. ЗУФАРОВ фотоси.

СЎНГГИ СОАТДА

МАНАГУА. Никарагуа халқи империалистик агрессияга дуч келганлиги сабабли Никарагуа қуролли кучларининг жанговар тайёргарлигини мустаҳкамлашга жуда кўп маблағ сарфлашга мажбур бўлмоқда. Сандиночилар халқ армияси сиёсий бошқармасининг бошлиғи Уго Торрес миллий ҳарбий-денгиз кучлари тузилганлигининг 8 йиллиги муносабати билан Норинтода нутқ сўзлаб, ана шу ҳақда гапирди.

Америка қўшинларининг Никарагуага бевосита ҳарбий интервенцияси хавфи сақланиб турган шароитда, деди у, мамлакат ҳарбий-денгиз кучлари халқ революцияси ғалабаларини ишончли қўриқлаб турибдилар. Улар республиканинг нормал ривожланишига тўсқинлик қилаётган сомосачи ёлланган каллакесарлар ҳуружларини қайтармоқдалар. АҚШнинг мамлакатни иқтисодий жиҳатдан қамал қилиши ва контрасларнинг қўпорувчилик ҳаракатлари кўп қийинчилик туғдираётганига қарамай, Никарагуа тараққиёт йўлидан, мустақиллик ва миллий суверенитетга эришиш йўлидан дадил бормоқда. Сандиночилар халқ армияси жангчилари жанговар ва сиёсий тайёргарликнинг юқори даражасига эришганлар, шу сабабли Вашингтоннинг кўп миллионли янги садақалари контрасларни тор-мор бўлишдан сақлаб қололмайди, деб таъкидлади У.Торрес.

* * *

НЬЮ-ЙОРК. Ўтган дам олиш кунлари бир қанча жамоат ташкилотлари бу ерда полициянинг оқлаб бўлмайдиган шафқатсизлигига қарши норозилик митинги ўтказдилар. Митингдан мақсад полиция бундан бир ҳафта олдин бошпанасизларнинг Томпкинс—сквер паркидаги намойиши қатнашчиларидан шафқатсизлик билан ўч олганига АҚШ-даги энг катта аҳолининг диққат—эътиборини қаратишдир. Ўшанда полиция бўлинмалари НЬЮ-ЙОРК мэри Эдвард Кочнинг барча марказий паркларни кечаси беркитиб қўйиш тўғрисидаги қароридан ғазабланган бошпанасизлар намойишига қарши ташланган эди. Шаҳар бошлиғи бошпанасизларни сўнги қароргоҳларидан маҳрум қилиб, шаҳарнинг баъзи районларини улардан бутунлай тозаламоқчи бўлган эди. «Тартиб посбонлари» бошлаб берган ур-калтак натижасида салкам 60 киши жиддий жароҳатланди.

* * *

ВАШИНГТОН. Америкадаги олий ўқув юртларининг студентлари эволюция назариясини билишадими? Калифорния университетидан психиатор Жон Кронин билан Калифорния штатидаги университетдан антрополог Алан Алмквист ана шу саволга жавоб топишга қизиқишди. Бир неча йил давомида АҚШнинг турли районларида коллежлар ва университитларнинг 2100 студентга савол бериб, уларнинг фикрини суриштириб, олимлар «эволюция тўғрисида ҳайрон қоларли даражада нотўғри тассаввур»ни аниқладилар. Чунончи, сўраб суриштирилганларнинг 45 проценти ерда топилган сўнгаклар ер юзини сув босган даврда ҳалок бўлган ҳайвонларнинг қолдиқлари деб ҳисоблайди. 38 проценти одам жаннат боғида пайдо бўлганига ишонади, жанубий штатлардаги студентларнинг деярли 10 проценти эса ер камида 6 минг йил олдин яратилган, деб ҳисоблайди.

* * *

ВАРШАВА. Ўз гидроэлектростанциясига эга бўлишни хоҳлаган бир неча бахтли кишининг жиддий рақобатга дош беришларига тўғри келди. Генераторини кичик сойларнинг суви ҳаракатга келтирадиган кичик гидроэлектростанциялар, эски сув тегирмонлари ва ёғоч тиладиган машиналарни қайта тиклаш ва фойдаланишга патентни энг тажрибали ва моҳир соҳиблар олдилар. Улар Ольштин воеводаси маъмурларига ўз ташаббуслари самарадорлигини исботлаб бердилар.

ПХРнинг сойлар ва сув ҳавзалари билан ном чиқарган мана шу ўлкасида саноат революцияси, буғ ва электр пайдо бўлган даврдаги 40 дан ортиқ ана шундай тегирмон ва ГЭС сақланиб қолган. Уларнинг яримидан кўпроғи ун тортиш ва ёғоч тилишдек оддий ишларни яна бажармоқда, бунинг устига арзон электр энергияга бўлган эҳтиёжни ҳам таъминламоқда. Ҳозир аграр кооперативлар, якка тартибдаги деҳқон хўжаликларининг эгалари ҳам бундай техника ёдгорликлари билан қизиқа бошладилар.

(ТАСС).

УРУШГА ҚАРШИ ОММАВИЙ НАМОЙИШ

ЛОНДОН. ТАСС мухбири Виталий Меньшиков хабар қилади: Буюк Британиядаги урушга қарши оммавий ташкилот «Крузуотч»нинг даъватига мувофиқ Уилтшир графлигидаги америка қанотли ракеталари учириш қурилмаларини жойлаштириш машқи ўтказилаётган Солсбери текислигида урушга қарши оммавий намойиш бўлди. Мамлакатнинг ҳар томонидан келган юзлаб тинчлик курашчилари рамзий қамал билан ядровий «Томагавк»ларни жанговар учиришга тайёргарлик усулларини намойишкора пишиқтиришга тўсқинлик қилиш учун ўша ерда тўпландилар.

Митингда урушга қарши ҳаракат активлари ўртача ва камроқ олислик ракеталарига доир Совет—Америка шартномасига мувофиқ йўқ қилиб ташланиши лозим бўлган қурол-яроғлар билан иғвогарлик мақсадида ўйнашишдан ғазабга келганликларини айтдилар. Митингдан сўнг намойишчилар колоннаси ҳарбий полиция қуршаб олган ракета қурилмалари томон йўл олди. Йўлда уларга маҳаллий кишилар ҳам қўшилдилар. Улар СССР амалда ракеталарни тугатишга киришган бир пайтда ажал уруғини сочувчи ракеталар билан қўшни бўлишни хоҳламаяптилар.

Намойишчилар полиция қуршаб олган жойга яқинлашгач, ҳарбий қўмондонлик намойишни тарқатиб юбориш ҳақида буйруқ берди. Тинчлик тарафдорларидан 50 киши қамоққа олинди.

СОВЕТ ҲУКУМАТИНИНГ БАЁНОТИ

(Боши 1-бетда).

дағдағадир. Мана шу ва бошқа жиноий террорчилик хуружлари учун уларнинг бевосита ижрочиларигина эмас, шу билан бирга оппозицияни ажал келтирувчи қурол-яроғ билан таъминлаётган, аслида уни инсонпарварлик ва халқаро ҳуқуқ принципларига зид бўлган хатти-ҳаракатларга ундаётган кимсаларнинг ҳаммаси ҳам жавобгардир.

Покистон Женева битимларига доир ўз мажбуриятларини бузаётганлиги афғон оппозициясини Афғонистон Республикасининг қонуний ҳукуматини ағдариб ташлашга тўғридан-тўғри рағбатлантираётганида ҳам ўз ифодасини топмоқда. «Еттилар уюшмаси» Покистон маъмурларининг бевосита мадади билан Пешавер шаҳрида «муваққат афғон ҳукумати» деб аталмиш ҳукуматни тузди. Покистоннинг мана шу хатти-ҳаракатлари ўзаро муносабатлар принциплари тўғрисида, жумладан аралашмаслик ва интервенциядан воз кечиш ҳақида Афғонистон билан Покистон ўртасида тузилган битимнинг иккинчи моддасини қўпол равишда бузишдан иборатдир.

Покистон томонининг Женева битимларига хилоф бўлган бундай ножўя хуружлари ёнига афғон қочоқларининг ўз ватанига қайтишларига тўсқинлик қилишга, томонларнинг ўз мажбуриятларини аниқ бажаришини кузатиб туриши ва шу мажбуриятларни бузиш эҳтимолининг олдини олиши лозим бўлган БМТ контроль механизмининг ишига халақит беришга қаратилган хатти-ҳаракатлар қўшилмоқда.

Женева битимларини бажаришда вужудга келган вазият Афғонистон тугуни ечилишидан манфаатдор бўлган аҳволнинг сиёсий бартараф этилишини ҳунрезликни тўхтатишнинг ва афғонлар ўртасида амалий мулоқотни бошлашнинг жуда муҳим шарти деб билаётган кишиларда ҳаққоний ташвиш уйғотмаслиги мумкин эмас. Агар Покистон Женева битимларини бундан буён ҳам фақат Афғонистондан совет қўшинларини олиб чиқиб кетишдангина иборат қилиб қўйиб, шу мамлакат ишларига аралашмаслик юзасидан ўзининг конкрет мажбуриятларини писанд этмас экан, бу ҳол Афғонистондаги аҳволни бартараф этиш учун нохуш оқибатларга эга бўлиши мумкин.

Совет ҳукумати зўр қатъият билан шуни билдирадики, Покистон Афғонистонга доир Женева битимларига нисбатан ўзининг бузғунчилик йўлини давом эттираберишига бундан буён тоқат қилиниши мумкин эмас. Бундай ҳолда Совет Иттифоқи вазият тақозо этадиган чоралар кўриш ҳуқуқини ўзида сақлаб қолади.

Шу муносабат билан Совет ҳукумати Женева аҳдномаларининг кафолатларидан бири сифатида АҚШ ҳам Покистоннинг Женева битимларини бузаётганига бефарқ бўлиб қолмайди ва унга тегишли таъсир ўтказади, деб умид билдиради. Бошқа мамлакатлар ҳам Афғонистон масаласида ўз масъулиятини ҳис этишлари, Женева битимларининг рўёбга чиқарилишини, бинобарин эса бутун Афғонистон муаммосининг бартараф этилишини қийинлаштириши мумкин бўлган ҳаракатларга йўл қўймасликлари ҳам муҳимдир.

Женева битимларига эришишга шу қадар катта ҳисса қўшган Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Афғонистон теварагидаги вазиятни сиёсий йўл билан муваффақиятли равишда бартараф этишда ҳам муҳим амалий роль ўйнай олади, деб ўйлаш учун асослар бор. Шу жиҳатдан БМТнинг контроль мёханизми зарур потенциал ва имкониятларга эга бўлиб, улар БМТнинг фаол ҳаракат қилишига ҳамда томонлар ўз зиммаларига олган мажбуриятларни қатъий ва аниқ бажаришларини кузатиб туришга имкон беради. БМТ бу ишда авваллари ҳам бўлганидек Совет Иттифоқининг иложи борича кўпроқ кўмаги ва мададига умид боғлай олади.

Совет Иттифоқи ҳам регионал можароларни бартариф этишдаги Афғонистон тажрибаси муваффақиятли равишда амалга оширилиши учун бундан буён ҳам ўзига боғлиқ бўлган ҳамма ишни қилаберади. Аммо бунда кўп нарса Женева битимлари барча қатнашчиларининг ҳамда Афғонистон масаласига жалб этилган ҳамма сиёсий кучларнинг сиёсий иродаси ва қатъиятига боғлиқ, албатта. Реализм, олисни кўра билиш ва Афғонистонда тинчликка интилиш амалда намоён этилган тақдирда Афғонистон муаммоси ҳақида ўтган замонда гапириладиган кунни яқинлаштиришга муваффақ бўлинади. Вазифа шундан иборатки, Афғонистон ишларида янгича тафаккур ва номухолифларча ёндашувнинг халқаро муносабатлар системасида тобора кўпроқ йўл очиб бораётган, ҳозирги кунларнинг воқеликлари бўлиб қолаётган кўринишларидан мумкин қадар кўпроқ фойдаланиш керак.

«ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ»НИНГ ХОТИРА КИТОБИ

У ШУНДАЙ ИНСОН ЭДИ

Унинг таржимаи ҳоли шундай оддийгина. Қамаши районидаги Ғиштли қишлоғидан етишиб чиққан биринчи комсомол аъзоси Тошмурод Умиров 1908 йилда батрак оиласида дунёга келган. Ҳамма батраклар сингари Ғузор беклигига қарашли ерларда елкаси яғир бўлиб ишлаган. 1929 йилда ташкил этилган «Батрак» артелига кириш билан бир қаторда, комсомолга аъзо бўлган.

— Ер-сув ислоҳоти давом этаётган бир пайтда, комсомоллар ташаббуси билан Катта Ғиштли ариғи ҳашар усулида қазилди, — дея хотирлайди 74 яшар меҳнат ветерани Тўлаган бобо Жабборов. — Бу ташаббуснинг бошида комсомол аъзоси Тошмурод Умиров, активлар Абдисаид Холбўтаев, Мейли Очилов, Шерназар Эрназаров, Эшқобил Қурбонов, Хўжамқул Қурбоновлар турдилар. Улар янги замоннинг, Совет тузумининг афзалликларини бошқалардан илгарироқ тушуниб етдилар, одамларни офқаларидан эргаштирдилар.

Тошмурод Умиров анчагина тадбиркор, билимли, талабчан, шу билан бир қаторда каттиққўл, айтган гапининг устидан чиқадиган оловқалб йигит эди.

— Комсомол у вақтларда катта обрўга эга бўларди, — дейди 50 йилдан ошиқ педагоглик қилган меҳнат ветерани Узоқ Рустамов. — Ҳатто умумий мажлисларда колхоз раисларини ўринларидан турғазиб танбеҳ берарди, уларнинг ишларини контроллик қилиб борарди. Тошмурод Умиров, Ражаб Маматов каби комсомол аъзолари ана шундай обрў-эътиборга лойиқ ёшлар ҳисобланишарди. Колхозчилар, умуман қишлоқ аҳли аввало комсомолларга таянарди. Муаммолар албатта комсомоллар билан маслаҳатлашилган ҳолда бартараф этиларди. Чунки эндигина ташкил этилган социалистик тузумнинг ҳал қилиниши керак бўлган масалалари ниҳоятда кўп эди. Улар аралашуви билан эркаклар қатори аёллар ҳам колхозга аъзо бўла бошладилар, саводсизликни тугатиш курсларига қатнадилар, сўнгра мактабларга жалб этилдилар. 1934 йилда қишлоқда тўрт йиллик мактаб очилди. Бизда жой масаласи чатоқ эди. Комсомоллар аралашуви билан Мулло Абдураҳмоннинг масчидида, сўнгра меҳмонхонасида мактаб иш бошлади. Шу йили мен ҳам Бухородаги ўқитувчилар тайёрлаш курсини тугатиб келган эдим. Тошмурод Умиров мени Бухорога ўқишга жўнатган эди. Мактаб иш бошлагач Қорабоғдан Менгиш Раҳмонов ва Ёқуб Ёрматовни ҳам таклиф этди. Марказдан юборилган ўқитувчилардан Асма Ҳабибулина, Идрис Қосимовларни чақиртирди. Улар уй-жой билан таъминландилар. Хулласи калом, комсомоллар аралашмаган ҳеч бир соҳа йўқ эди.

1937 йилда Ленин номли колхозга (ҳозирги «СССР 50 йиллиги» колхози) Файзулла Хўжаев номли колхоз (ҳозирги «Чимқўрғон» совхози) қўшилди. Йирик хўжаликка колхозчилар бир овоздан комсомол ячейкаси котиби вазифасида ишлаб турган Тошмурод Умировни правление раиси қилиб сайладилар. Чунки ўшанда раҳбарларни сайлаш демократик асосда олиб бориларди. Раиснинг ташаббуси билан эндигина ташкил этилган чорвачилик фермалари кенгайтирилди. Айниқса, қўшга қўшиладиган от ва ҳўкизлар кўпайтирилди. Қўли калтароқ деҳқонларга иш ҳайвонларидан, уруғликдан ёрдам қилинди. Шу йилдан бошлаб пахта, ғалла, беда ва бошқа экинлар майдонлари кенгайтирилди. Давлат планлари ҳам ортиғи билан адо этилди. Колхозчилар ўша йили аввалгига нисбатан икки баробар кўп пул ва деҳқончилик маҳсулотлари олдилар.

Учинчи беш йилликнинг биринчи йилида Ленин номли колхозда ишлаб чиқаришни янада ривожлантириш, ирригация қурилишларини ташкил этиш, экин майдонларининг мелиорация ҳолатини яхшилаш масаласига алоҳида эътибор берилди. Суғориш тармоқларини кўпайтириш борасида катта бунёдкорлик ишлари амалга оширилди. Колхоз раиси Тошмурод Умиров ташаббуси билан 1938 йилда Баландчайла—Ғиштли, 1939 йилда эса Ғиштли—Баҳрин ариқлари ҳашар билан қазилди. Шу мақсадда Яккабоғ дарёсидан кўп миқдорда сув олиш учун канал қазиш бошланди. Тўқбой қишлоғида очилган МТСга келтирилган тракторлар биринчи навбатда Ленин номли колхозга жўнатилди. Бошқа хўжаликлар раҳбарлари ерларига трактор солишга иккиланиб турганда, техникадан фойдаланиб юқори ҳосил олиш мумкинлигини, ерга ҳеч қандай зарар келтирмаслигини исботлади. Кўплаб тракторчилар тайёрланди. Азим Ашуров, Файзулла Бўриев, Бойрўзи Бекмуродов, Жаббор Умаровлар дастлабки тракторларни бошқардилар.

— Раҳбар тадбиркор бўлса, эл-элатнинг бойлиги шу экан, — дейди 1937—1940 йилларда омбор мудири бўлиб ишлаган 86 яшар меҳнат ветерани Мейли бобо Очилов. — 1939 йили тракторлар билан шудгорланган майдонларда ҳосил шу даражада кўп бўлдики, ўриб-янчиб олишнинг уддасидан чиқолмай қолдик. Пландан ортгани ҳам омборга сиғмади. Ортиқча ғаллани яна колхозчиларга тақсимлаб чиқдик. Ҳалигача ўша йиллардагидек ҳосилни кўрган эмасман. Ёмон кунларни унута бошладик. Раисимиз умумий йиғилишларда тўпланганларга қарата: «Ҳали бундан ҳам яхши кунлар келади, ҳамма нарса магазинларда туради. Ҳатто нон ҳам магазинда сотилади» десалар ишонмасдик. Бугунги кунда у киши орзу қилгандан юз баробар ортиқ бўлиб кетди. Аммо у одам бундай фаровон кунларни кўра олмадилар. Умри доим алғов-далғов билан ўтди...

Уруш йиллари раҳбарларни яна ҳам тадбиркор бўлишга мажбур этди. Партия энг яхшиларни масъулиятли соҳаларга жўнатди. Жумладан, 1940 йилдан партия аъзоси Тошмурод Умиров Қорабоғ қишлоқ Совети ижроия комитети раислигига юборилди. Чунки қишлоқ Совети ҳисобида 16 та колхоз бўлиб, уларни бошқариш учун Тошмурод Умировдек тадбиркор, тажрибали раҳбар керак эди. Шу билан бирга 1942 йилда уруш кетаётган шаҳар ва қишлоқларнинг болалари Ўзбекистонга эвакуация қилиндилар. Шулардан бир қисми Қорабоғда ташкил этилган болалар уйига олиб келинди. Буларни едириб-ичириш, кийинтириш ҳам Қорабоғ қишлоқ Советининг зиммасида эди.

Уруш халқимиз ғалабаси билан тугади. Йигитларнинг кўпчилиги қайтиб келди. Тошмурод Умиров ҳам ўз колхозига қайтди. Яна Ленин номли колхозга раис этиб сайланди. Коммунист Тошмурод Умиров фронт ортини мустаҳкамлашга катта ҳисса қўшганлиги учун 1946 йили Меҳнат Қизил Байроқ ордени билан мукофотланди. Бу сийлов раиснинг зиммасига янада катта масъулият юклади. Хўжаликни қайта тиклаш, урушдан илгариги даражага етказиш, издан чиққан деҳқончилик ва чорвачиликни оёққа турғазиш осон эмасди. Бутун колхоз аҳли бир тан, бир жон бўлиб ишга киришди. 1946 йилда пахта майдони 50 гектардан ошмаган бўлса, 1952 йилга келиб 220 гектарга етказилди. Хўжалик экономикаси юксалган сари колхозчиларнинг маданий-маиший шароитлари яхшилана борди. 1952 йил 5 май куни бўлиб ўтган очиқ партия йиғилиши ёрдамчи хўжаликни ривожлантиришга бағишланди. Колхоз раиси Тошмурод Умиров: «Ўртоқлар, энди ўз турмуш фаровонлигимизни юксалтиришга ҳаракат қилайлик. Темирчилик, ёғочсозлик устахоналари очайлик, тегирмон, жувоз қурайлик. Қачонгача битта ўроқ, чалғи, кетмон учун 20 чақирим йўл босиб Қамаши ёки Қорабоққа борамиз...» деганларида айрим кишиларнинг энсаси қотганди. Бироқ кўп ўтмай бу гаплар амалиётга айланди: жувоз, темирчилик устахоналари ишга туширилди. Кўплаб дарахт кўчатлари экилди, маданий-маиший бинолар қурилиши бошланди...

Оғир йиллар ортда қолди. Аммо 1959 йилнинг 28 ноябрида ғиштлиликларнинг бошига катта мусибат тушди. 1929 йилдан комсомол аъзоси, 1940 йилдан коммунист, иккита Меҳнат Қизил Байроқ ордени соҳиби, умрининг қарийб 30 йилида область, район, қишлоқ Советларига депутатликка сайланган етук раҳбар Тошмурод Умиров 51 ёшида оламдан ўтди.

— Ўша куни ғўзапоя ўриш бошланиб, одамларга бўлиб берилаётган эди, — дея эслайди колхоз мироби Бегим Раҳимов. — Тошмурод Умировнинг оламдан ўтгани ҳақида хабар тарқалди. Ҳамма ғўзапояга ҳам қарамай у кишининг ҳовлиси томон шошди, гўё югуриб борсалар раисни сақлаб қоладигандек. Йўқ, оламдан ўтгани рост бўлиб чиқди. Тошмурод Умиров меҳри халқнинг дилидан чуқур жой олишининг сабаби шу эдики, ҳамма билан баробар, дилдан суҳбатлашарди, ҳар бирининг яшаш шароитини беш бармоғидай биларди. Ўша куни гўё одамларнинг суянган тоғи қулагандек ниҳоятда карахт эдилар. Эл севган раҳбарнинг хотираси дилда узоқ сақланаркан. Биз, ҳамқишлоқлар Ғиштлидан Тошмурод Умировдек етук раҳбар етишиб чиққанлиги билан фахрланамиз.

— Ҳа, кўпинча фидойи одамлар орамизда яшаётганини пайқамаймиз. Тўсатдан оламни тарк этиб кетгандан сўнг эса довдираб қоламиз. Бизга Тошмурод Умиров гўё фидойилик учун яратилгану абадий яшайдигандек бўлиб туюларди. Унинг ҳам инсон эканини гоҳо унутиб қўярдик. Тўғрироғи, ўшандай кишини аяшни билмадик. Начора, оламдан ўтдилар, аммо кўплаб шогирдлар, ўчмас хотира қолди. Моҳир пахтакор, икки маротаба Ўзбекистон ССР Олий Советининг депутати қилиб сайланган Эшмўмин Жўраев, «Ҳурмат белгиси» ордени соҳиби Файзулла Бўриев, Меҳнат Қизил Байроқ орденли Саодат Шоймардонов, «Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган механизатор» Азим Ашуров, «Ҳурмат белгиси» ва Октябрь революцияси орденлари соҳиби Шохли Шоймуродов, бошқа кўплаб илғорлар Тошмурод Умировнинг шогирди бўлганликлари, елкама-елка туриб ишлаганликлари билан фахрланадилар, — дейди коммунист Узоқ Рустамов. — Тўғри, ундан данғиллама уй-жой, мол-дунё қолмади, лекин яхши ном қолди. Агар у киши тирик бўлганларида бу йил 80 ёшга тўлардилар. Гоҳида ўйлаб қоламан: нима учундир фидойи одамларнинг кўпчилиги кам умр кўради, аммо кўп вақт хотирдан ўчмайди. Сабаби — у яхшилик учун яратилган инсон эди. Қалдирғоч комсомол, фаол ташкилотчи Тошмурод Умировнинг ҳаёт йўли ёш авлод учун ибратдир.

Ш. АШУРОВА.

Қамаши райони.

Жомбой районидаги «Октябрь» колхози телефонисткаси Мавлуда Мухторовани кўпчилик ўз ишининг устаси сифатида танийди. Бу бежиз эмас. Малакали, камтарин бу алоқачи қиз ҳамқишлоқларига намунали хизмат кўрсатиб, улар ҳурматини қозонмоқда. Мавлудахон касб маҳоратини ошириб боришга интилади. У узоқ манзилларни яқин қилаётганидан, эл-юрт корига яраётганидан мамнун.

СУРАТДА: М. Мухторова иш устида.

Н. МУҲАММАДЖОНОВ фотоси.

«БЕВОСИТА ТЕЛЕФОН АЛОҚАСИ» НАТИЖАСИ

Наманган даги 31-ўрта мактаб балансига шу мактаб ёнида қурилаётган спорт комплекси ўтказилди. Мактаб директори вазифасини бажарувчи С. Турсунова «бевосита телефон» орқали Наманган область партия комитетининг биринчи секретари Б. Алламуродов билан гаплашгандан кейин ўқув юрти учун муҳим ҳисобланган бу масала ижобий ҳал қилинди.

Область партия комитети биринчи секретарининг область меҳнаткашлари билан бевосита телефон алоқаси кунида, уч соат давомида ишчилар, колхозчилар, зиёлиларнинг 60 га яқин вакили унга мурожаат қилди. Кўтарилган масалаларнинг кўпи социал, маданий-маиший, уй-жой, савдо-сотиқ, медицина хизмати муаммоларига тааллуқли эди. Меҳнаткашлар таклифлари ва истакларининг кўп қисми совет органлари, хўжалик раҳбарлари билан биргаликда ҳозирнинг ўзидаёқ ҳал қилинмоқда.

(ЎзТАГ).

ДАРДИМГА ШИФО ТОПДИМ

Инсон учун дунёда саломатликдан азизроқ нарса бормикин? Буни алоҳида таъкидлаётганим бежиз эмас. Дарҳақиқат, тани-сиҳатликда ҳикмат кўп. Табиб табиб эмас, бошидан ўтган табиб дейдилар. Лекин мен ҳозир бу ҳақда эмас, олижаноб касб эгалари— шифокорлар шаънига икки оғиз илиқ сўз айтиш учун қўлимга қалам олдим.

Эсимда: бундан икки йил олдин ҳаётим хавф остида қолди. Тўсатдан дард хуруж қилиб, ўзимни ёмон сеза бошладим. Мени район марказий касалхонасининг гинекология бўлимига олиб келишди. Тажрибали врач Гулзода Сахатованинг меҳрибонлиги ва одамохунлигига ўшанда тўла ишонч ҳосил қилганман. Унинг маслаҳати билан область марказидан И. Шерматова, Р. Хайруллаев каби малакали жарроҳлар чақирилди. Операция икки соат давом этди. Бўлим ходимларининг кучғайрати, билим ва маҳорати туфайли тез орада соғайиб чиқдим.

Яқинда оиламизда қувончли воқеа юз берди: фарзандлик бўлдим. Ҳар гал оналик бахтидан завққа тўлган чоғларимда ўз халоскорим Г. Сахатовани эслайман. Мана йигирма йилдирки, у касбини ардоқлаб, биз сингари аёлларнинг умрига-умр қўшмоқда. Оғир дамларда ёнимда туриб беминнат ёрдам кўрсатган, хуш муомаласи ва илиқ сўзлари билан қалбимга тасалли берган моҳир шифокорларга ўз миннатдорчилигимни изҳор этаман.

Р. БОЗОРОВА.

Вобкент райони.

ХАЙРЛИ ЙЎЛДАГИ ТЎСИҚ

Қишлоқ хўжалиги техникумини битириб келган ёш мутахассис Бекёз Ибодуллаевнинг журъати ўшанда кўпчиликка эриш туюлган эди. Чунки гап тармоқда узоқ йиллар мобайнида шаклланган ишлаб чиқариш структурасига жиддий ўзгартиш киритиш ҳақида борарди. Маълумки, илгари пунктлар колхозлардан сут ўрнига сариёғ қабул қилиб, давлатга топширарди. Бошқача айтганда пункт колхоз билан давлат ўртасида воситачи эди, холос. Бекёз Ибодуллаев эса бундан воз кечиб, хўжаликлардан сут қабул қилиш таклифини ўртага ташлади. Ўшанда корхонада сариёғдан ташқари қаймоқ, қатиқ ва бошқа озиқ-овқат маҳсулотларини тайёрлаш мумкин бўлар эди. Хўжаликларда эса бунинг иложи йўқ.

Б. Ибодуллаевнинг таклифи ферма коллективлари мушкулини осон қилиш билан бирга тайёрловчилар зиммасига талай қўшимча мажбуриятлар юклади. Шу сабабли юқоридан буйруқ кутиб ишлашга одатланиб қолган айрим раҳбарлар таклифга рўйхуш бермадилар. Б. Ибодуллаев эса фикрида қатъий турди ва колхозлардан сариёғ ўрнига сут қабул қила бошланди. Ўша давр шарт-шароитини ҳисобга олганда бу ўзига хос инқилоб эди. Чунки пунктда сутнинг ёғлилик даражасини аниқлаш аппаратлари тугул ҳатто совутиш агрегатлари ҳам йўқ эди. Ана шунда Бекёзнинг меҳнатсеварлиги ва тиришқоқлиги иш берди. У ходимларда самарали усулнинг истиқболига ишонч уйғота олди. Хива тажрибаси худди денгиз тўлқинлари сингари тез орада областга ёйилди. Йиллар ўтиши билан ҳатто пунктларнинг номлари ҳам ўзгартирилди. Энди уларнинг муҳрига мой қабул қилиш эмас, балки сут қабул қилиш пункти деб ёзила бошлади. Шу тариқа Б. Ибодуллаев таклиф этган янгилик тан олинди.

Яқинда корхонада яна бир хайрли ишга қўл урилди. Пункт ходимлари Ўзбекистонда биринчи бўлиб сут зардобидан қимматли хом ашё— казеин ажратиб олишни ўзлаштирдилар. Казеиннинг муҳимлиги шундаки, ундан енгил ва озиқ-овқат саноати илмий-тадқиқот ва мумкин. Бутуниттифоқ сут саноати илмий-тадқиқот ва конструкторлик институти олимлари фикрича, казеин колбаса тайёрлашда гўштни тежаш имконини беради. Афсуски, ушбу янгилик мана 30 йилдирки, пункт дарвозасидан «ҳатлаб» ташқарига чиқа олмаяпти. Чунки аллақачонлар кўпчиликнинг мулкига айланиб, халқ хўжалигига катта фойда келтириши мумкин бўлган истиқболли усул йўлида баъзи тўсиқлар бор.

Б. Ибодуллаев буни яхши билади, албатта. У казеин ҳақида район ва область газеталарига мақолалар ёзди. Казеин тайёрлаш бўйича Белоруссия ССРда ўтказилган Бутуниттифоқ семинар-кенгашида сўзлади. Аммо ёлғиз отнинг чанги чиқмас, чанги чиқса ҳам доңғи чиқмас деганларидек, ишда бирон силжиш сезилмаётир.

ТАШВИШЛИ ҲОЛАТ

Хўш, казеиннинг иқтисодий афзалликлари нимадан иборат? Мутахассисларнинг фикрича, сут зардобида казеин миқдори кўп. Буни Хива қабул пункти тажрибасидан ҳам яққол кўриш мумкин. Ташаббускорлар ҳар 40 килограмм сут зардобидан бир килограмм казеин ажратиб олмоқдалар. Ваҳоланки бу ерда ҳамма ишлар қўлда бажарилади. Асбоб-ускуналар ҳам алмисоқдан қолган. Агар казеин ишлаб чиқариш саноат негизига ўтказилса, олинаётган маҳсулот миқдори янада кўпайган бўлар эди.

Пункт ходимлари қийинчиликларга қарамасдан 30 йил мобайнида саноат корхоналарига қарийб ярим миллион сўмлик сифатли хом ашё етказиб бердилар. Бу ерда ҳар йили 3,5—4 минг тонна атрофида сут қабул қилинади. Республика миқёсида-чи? Шундан ҳам кўриниб турибдики, сут заводларида кераксиз деб топилган зардоб ҳисобидан ҳар йили минг-минг сўмлаб маблағ елга соврилмоқда. Тўғри, ҳозир кўп жойларда ундан сунъий сут тайёрлаш йўлга қўйилган, лекин буни қаноатли ҳол деб бўлмайди.

Шуни таъкидлаш керакки, Хива пунктида ютуқлар салмоғи ошиб бормоқда. Район хўжаликлари сутнинг юқори сифатлилиги учун кейинги уч йилда 300 минг сўмдан ошиқ қўшимча даромад олдилар. Маҳсулот миқдори ва ассортименти ҳам кескин кўпайди, меҳнат унумдорлиги қарийб 40 процентга ўсди. Бугунги кунда пункт ходимлари Хива шаҳри ва райони меҳнаткашларини, кўп сонли туристларни сут-қатиқ маҳсулотлари билан узлуксиз таъминламоқдалар.

Кези келганда яна бир масала устида тўхталиб ўтиш жоиз. Худди бошқа турдош корхоналарда бўлгани сингари бу ерда ҳам куз, қиш ва баҳор пайтларида зардобнинг бир қисми ташлаб юборилмоқда. Чунки пунктда казеин цехи қуриш асоссиз чўзилмоқда. Лойиҳа-смета ҳужжатлари тайёрланиб, асбоб-ускуналар келтириб қўйилган. Аммо бу муҳим объект қурилишида сансалорликка йўл қўйилаётир.

— Урганч сут заводининг янги раҳбарлари қурилишни бошлашга ваъда беришган, — деди биз билан суҳбатда Хива район партия комитетининг иккинчи секретари Н. Отажонов. — Биз эса ишчи кучларидан ёрдам қиламиз.

Урганч сут заводида республика Агросаноат давлат комитети «Конструктор» ишлаб чиқариш бирлашмасининг Қорақалпоғистон автоном республикаси ва Хоразм областида қурилиш олиб борувчи участкаси бошлиғи М. Кимни учратдик.

— Гап маблағда, — деди Ким суҳбатни чўрт кесиб. — Маблағ ажратишса қуравера миз.

— Маблағ масаласи оғир, — суҳбатга қўшилди сут заводи директори О. Йўлдошев. — Умуман аҳволимиз яхши эмас. Бош корхона ва унинг пунктларида бир неча юз минг сўмлик ишлаб чиқариш воситалари бўлишига қарамасдан ремонт ресурслари жуда оз. Бир метр қувур, ҳатто арзимас болт ёки гайка учун Тошкентга мурожаат этишга мажбур бўлаяпмиз. Планлаштиришдаги чалкашликлар шунга бориб етдики, икки йилдан буён монтаж қилинмаётган казеин цехи механизмлари учун амортизация харажатларини тўлашга тўғри келмоқда. Чунки у асосий фондлар балансида турибди.

Дарҳақиқат, сут заводи ва унга қарашли пунктларни зарур маблағ, эҳтиёт қисмлар билан таъминлаш эътибордан четда қолаётир. Шунинг натижасида ишлаб чиқариш қувватларидан қониқарсиз фойдаланилмоқда. Завод смена нормаларини зўр-базўр бажараяпти. Совутиш системаси яхши ишламаганидан истеъмолчиларга сут-қатиқ маҳсулотлари етказиб беришда узилишлар содир бўлмоқда. Корхонада ҳар тонна сут ҳисобига маҳсулот тайёрлаш ҳам кўнгилдагидай эмас. Хива пунктида бир тонна сутдан 225 сўмлик маҳсулот олинаётган бўлса, бу ерда 183 сўмликни ташкил этади, холос. Бу ҳатто республика кўрсаткичидан ҳам анча паст.

Меҳнатни ташкил этиш, фонд тақсимотида жиддий камчилик ва нуқсонлар мавжуд. Чунончи, Урганч сут заводида ишлаб чиқарилаётган сунъий сут Сурхондарё областига жўнатилаётирки, буни инсофдан деб бўлмайди. Чунки ташиш харажатлари ишлаб чиқарилаётган маҳсулот баҳосидан ҳам юқори бўлаяпти. Завод ҳар ойда фақат шунинг ўзидан 3—4 минг сўм моддий зарар кўрмоқда. Ваҳоланки, область колхоз-совхозларида ушбу маҳсулотга талаб жуда катта. Уни ташиш учун транспорт ҳам керак бўлмайди. Хўжаликлардан сут олиб келган машиналар билан фермаларга бемалол етказиб бериш мумкин.

Хулоса қилиб айтганда, Уранч сут заводи ва унга қарашли қабул пунктларида тўпланиб қолган муаммолар ўз ечимини кутиб турибди. Хусусан қимматли хом ашё — казеин ишлаб чиқаришни саноат негизига ўтказиш йўлидаги барча тўсиқлар зудлик билан олиб ташланмоғи даркор.

Ҳ. РАҲМОНОВ,
«Қишлоқ ҳақиқати» мухбири.

Маданият фонди фаолиятидан

РАНГ-БАРАНГ ВА ҚИЗИҚАРЛИ

Маданият фонди Самарқанд областлараро бўлими ташкил этилганига атиги ярим йил тўлди. Мулоқотнинг янги шакл ва усулларини қидириш, маданият муассасалари ва ташкилотлари билан узвий ҳамкорлик туфайли қисқа муддатда ҳам бирмунча ибратли ишлар амалга оширилди.

Фонднинг областлараро бўлими Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг археология институти ҳамда Акмал Икромов номли республика маданияти ва санъати тарихи давлат музейи билан ҳамкорликда уюштирган «Маданий мерос ва замонавийлик» программаси сермазмун, қизиқарли тадбирга айланди. Машғулотлар ойига бир марта ўтказилади ҳамда йил бўйи давом этади. Бундан мақсад оммани халқимизнинг бой маданий меросидан баҳраманд этиш, тарихий билимини бойитиш, ўтмишимизни ўрганиш учун қулай шароит яратишдан иборатдир. Археология, тарих, этнография соҳасидаги етакчи олимлар жалб этиладиган мазкур машғулотлар мавзуга тегишли кинофильмлар, кўргазмалар ташкил қилиш билан қўшиб олиб борилади. Тарих фанлари кандидати Б. Кочневнинг «Самарқанд ўрта асрда: жамият ва маданият. Тангаларга битилган тарих», тарих фанлари кандидати Р. Сулаймоновнинг «Инсоният маданияти тараққиётида анъана ва янги урф-одатлар», тарих фанлари доктори Ю. Буряковнинг «Шаҳар, маданият, тарих. Ўрта Осиёда қадимги шаҳарларнинг пайдо бўлиши ва ривожланиши» мавзуларида ўтказган машғулотлари тингловчиларда илиқ таассурот қолдирди.

Улкан сўз устаси Садриддин Айний ижодига бағишлаб маданият фонди областлараро бўлими ҳамкорлигида Алишер Навоий номли Самарқанд давлат университетида ўтказилган илмий сессияда ҳам ўтмиш маданий меросини ўрганиш авлодлар камолотида салмоқли аҳамият касб этажаги қайта-қайта таъкидланди.

— Иш планларимиз меҳнаткашларнинг таклиф ва истаклари асосида тузилаяпти, — дейди маданият фонди Самарқанд областлараро бўлими правлениеси раисининг ўринбосари Ноил Губайдуллович Кушаев. — Айни кунларда қатор йирик тадбирлар устида иш олиб бораяпмиз. Жумладан, қадимги манзилгоҳлар территориясида «Самарқанднинг ибтидоий маданияти» комплексини яратиш, интернационалист жангчиларга ёдгорлик ўрнатиш, этнографик музей ташкил этиш, кўҳна маданий марказда яшаган алломалар ҳаёти ва фаолиятига доир материаллар тўплаб музейлар очишга ҳозирлик кўраяпмиз. Халқ оғзаки ижодини оммалаштириш, шунингдек қадимий ҳунармандчиликни, халқимизнинг ажойиб анъаналарини тиклаш ҳамда ривожлантириш мақсадида келгуси йилда «Мароканд» байрамини йўлга қўйиш режалаштирилган. Ўзига хос бу этнографик байрамга пухта тайёргарлик кўрилмоқда.

Бўлим иш фаолиятида ёшлар тарбиясига алоҳида ўрин ажратилган. «Ёшлар ва маданият» программаси доирасида сўнгги пайтда қатор кўргазмалар ташкил этилди. Улардан бири «Рассом болалар тинчликни куйлайдилар» деб номланган кўргазма Москвада намойиш қилинди. Область комсомол комитети билан ҳамкорликда «Даврлар, одамлар, ғоялар», «Мен нимага ишонаман?», «Социализм кўпроқ бўлсин!» деган шиорни қандай тушунамиз?» деб номланган баҳс-мунозаралар уюштирилиб, комсомол ёшлар ўзларини қизиқтираётган кўплаб саволларга жавоб олдилар.

Ўзаро тажриба алмашиш, интернационал дўстлик муносабатларини яхшилаш мақсадида областлараро бўлим билан РСФСР, Литва, Эстония, Украина, Тожикистон, Молдавия республикалари, шунингдек қатор ўлкалар ва областлар маданият фондлари бўлимлари ўртасида узвий муносабат ўрнатилган. Ўзаро тажриба алмашиш областлараро бўлим фаолиятига ижобий таъсир кўрсатмоқда.

Турли кўргазмалар, лекциялар, суҳбатлар, концертлар, спектакллар, аукционлар — маданият фонди областлараро бўлими уюштираётган тадбирлар ана шундай ранг-баранг, қизиқарли. Унинг фаолияти доираси тобора кенгайиб бораётгани диққатга сазовордир. Масалан, бўлим қошида яқинда бадиий безатиш комбинати иш бошлади. Мазкур корхонада ижтимоий-сиёсий марказлар, сиёсий-иқтисодий ўқув кабинетларини жиҳозлаш билан бирга буюртмачиларга музейлардагина сақланиб қолган ноёб нусхалар асосида чинни ҳамда сопол буюмлар ясаб берилмоқда.

М. ЭРАЛИЕВ,
«Қишлоқ ҳақиқати» мухбири.

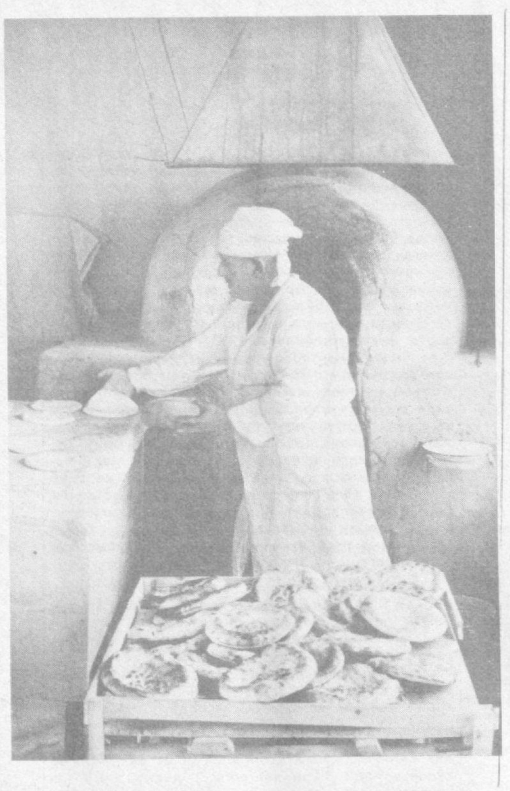

Ахсикент массивида 100 дан зиёд оила ҳовли тўйларини ўтказди. Бу ерда жорий йилнинг февраль ойидан бошлаб бунёдкорлик ишлари жадал бораяпти. Область ижроия комитети навбатда турганлар, шунингдек ўзлари яшаётган квартираларни топширишга рози бўлган шаҳар меҳнаткашлари учун 2.640 ер участкаси ажратди. Ҳозир шаҳар ижроия комитетига квартираларни топшириб, участка олиш истагини билдирган наманганликлардан 661 та ариза тушди. Бу уй олиш учун навбатда турганлар сони шунча камаяди демакдир. Уй-жой муаммосини ҳал этиш йўлидаги наманганликлар тажрибаси Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми мажлисида маъқулланди.

СУРАТЛАРДА: 1. Ахсикентдаги чирой очаётган дам олиш масканларидан бири. 2. Оилавий новвойлар кооперативи бошлиғи Салоҳиддин ака Ҳасанов иш устида.

А. КОВТУН фотолари. (ЎзТАГ).

ЭЗГУЛИК БАРҚ УРСИН

Қуёш қароғида бу она замин,
Нур элаб гуркирар элда саратон.
Исёнкор туйғулар ёндирар таним,
Митти юрагимда турар ғалаён.
Файзнёб далалар, боғлар неъматин
Кузатиб ўзимча сураман хаёл:
Магарда бут бўлса Инсоф, Диёнат,
Ўзин ёқармиди қишлоқи аёл?..
Лоф уриб кимларни «қаҳрамон» дердик,
Ҳавойи сўзлашни ўргандик чунон.
Инсон тақдирини ўйлармидик эрдик,
Оташ қозонингда «пишмай», саратон?

Кимларнинг йўлига нигорон, мустар,
Термулган кўзларни ўйлайман яна.
Осмонни устимга ағдариб юбор, —
Наҳот, ўз уйига сиғмаса Она?
Қалбларни оғушга ол, эй, саратон,
Тафтингдан эрисин қатрон, тоғ, тошлар.
Қуёшни кўксига жойласин Инсон,
Эзгулик барқ урсин кўзларда яшнаб...

Умарали ҚУРБОНОВ.

ЯХШИ ДАМ ОЛИНГАЧ...

Яқин-яқингача тўрткўлликлар дам олиш кунлари бошланиши олдидан қаерда дам олсак экан, бўш вақтимизни қандай ўтказсак экан, деб ўйлашарди. Энди улар бу ҳақда бош қотириш у ёқда турсин, ҳатто кўнгилларига ёққан ерда дам олиб, роҳат қиладилар. Тўрткўлда ташкил этилган дам олиш куни штаби район газетаси орқали маданий турмуш воқеалари ҳақида олдиндан хабар беради.

Шаҳар ижроия комитети, район партия ва комсомол комитетлари, маданият муассасалари ходимларидан ташкил топган штабнинг ташаббускор группаси ҳар шанба ва якшанба кунлари учун оммавий-маданий тадбирлар кенг программасини ишлаб чиқади. Программага бадиий ҳаваскорлик коллективларининг концертлари киритилган. Шаҳарнинг турли ерларидаги саҳналарда ана шу концертлар намойиш этилади, меҳнат коллективлари вакилларининг спорт мусобақалари ўтказилади. Бу йил реконструкция қилинган шаҳар маданият ва истироҳат боғи ходимлари ҳам одамларнинг дам олиши учун турли усуллардан фойдаланишмоқда.

СПОРТ АХБОРОТИ

САФАРДАГИ ҒАЛАБА

Кемеровонинг «Кузбасс» командаси «Пахтакор» учун биринчи лигадаги ноқулай клублардан бири ҳисобланади. Улар ўртасидаги учрашувлар ҳар доим кескин курашларга сабаб бўлади. Аммо куни кеча Кемероводаги матч тўла-тўкис пахтакорчилар устунлигида ўтди. Улар илк дақиқалардан бошлаб ташаббусни қўлга олдилар. Натижада майдон эгалари дарвозаси олдида бирин-кетин хавфли вазиятлар содир бўла бошлади. Пахтакорчилар фақат биринчи бўлимнинг 39-минутидагина ўз устунликларидан фойдалана олдилар. Шериклари бошлаган комбинацияни команда тўпурари Михель моҳирона ниҳоялаб, ҳисобни очди.

Ҳамюртларимиз иккинчи бўлимда ҳам ташаббусни қўлдан бермадилар. 74-минутда шошиб қолган «Кузбасс» ҳимоячилари ўз жарима майдонларида Кабаевни чалиб йиқитдилар. Учрашув ҳаками ҳеч иккиланмасдан тўпни ўн бир метрлик белгига кўрсатди. Уни команда капитани Геннадий Денисов аниқ бажарди. Ҳисоб «Пахтакор» фойдасига 2:0 бўлди.

Шундан кейингина «Кузбасс» футболчилари ўйинида жонланиш сезилди. Улар мағлубиятдан қутулиш учун бутун кучларини ишга солдилар. Учрашув тугашига беш минут қолгандагина жавоб тўпини киритишга эришдилар. У майдон эгалари ҳужумчиси Виктор Пимушин ҳисобига ёзилди.

Бошқа учрашувлар натижаси билан танишинг: «Ротор» — СКА «Карпати» — 2:1, СКА (Ростов) — «Даугава» — 0:2, «Звезда» — «Кубань» — 2:0, «Геолог» — «Котайк» — 3:0, ЦСКА — «Помир» 0:5, «Динамо» (Ставрополь) — «Колос» — 2:1, «Спартак» — «Металлург» — 2:1, «Шинник» — «Гурия» — 2:1, «Таврия» — «Динамо» — (Ботуми) — 1:2, «Заря» — «Ростсельмаш» — 2:2.

ЎЙИНЛАР ЖАДВАЛИ

	Ў	Т	О
«Помир»	25	48—21	39
«Динамо» Ст	25	37—21	33
ЦСКА	25	35—19	31
«Ротор»	25	43—25	30
«Гурия»	25	38—29	28
«Ростсельмаш»	25	38—34	28
«Пахтакор»	25	31—25	28
«Геолог»	25	31—32	27
СКА Р	25	32—34	27
«Спартак»	25	39—41	24
СКА «Карпати»	24	35—23	24
«Даугава»	24	31—28	24
«Котайк»	25	33—51	23
«Шинник»	25	25—29	23
«Таврия»	25	22—24	22
«Заря»	24	32—34	21
«Кузбасс»	25	17—26	21
«Металлург»	25	19—30	20
«Динамо» Бт	25	22—31	19
«Кубань»	25	24—39	18
«Колос»	25	19—32	18
«Звезда»	25	23—45	18

Пахтакорчилар сафардан қайтдилар. Улар навбатдаги икки учрашувни ўз майдонларида ўтказадилар.

ОЛДИНДА КАРПОВ

Шахмат бўйича СССР чемпионати ниҳоясига етай деб қолди. 15 турдан сўнг 10 очко жамғарган собиқ жаҳон чемпиони Анатолий Карпов карвонбоши бўлиб турибди. Иккинчи ўринда бораётган тож эгаси Гарри Каспаровда 9,5 очко бор. У юксак ўринлар учун даъвогарлардан яна бири ленинградлик ёш гроссмейстер В. Салов билан бир партияни кечиктирди. Шу учала шахматчи бошқалардан очколар бўйича илгарилаб кетишган.

Хотин-қизлар кенгашларида

ДИЛ НИДОСИ

Жиззах областидаги хотин-қизлар кенгашлари ташаббуси билан қизиқарли кечалар, «Балли, қизлар», конкурсларини ўтказиш одат тусига кирмоқда.

Зомин районида бунинг гувоҳи бўлдик. Бу ерда никоҳ тўйлари кам сарф-харажат билан дабдабасиз ўтказилаяпти. Уч авлод учрашуви, «Қайнонам — иккинчи онам» кечалари кўпчиликда катта таассурот қолдирмоқда. Ана шундай тадбирлар қўриқ Зарбдор районида айниқса яхши ташкил этилаяпти. Район аёллари ижтимоий-фойдали меҳнатда фаол қатнашаётирлар. Робия Сафарова, Замира Умурзоқова, Нурия Абдураҳмонова, Норинисо Эшиева, Алла Ҳайдарова, Насиба Абдуолимова, Татьяна Алмяшева сингари хотин-қизлар мисолида жамиятимизнинг ҳақиқий эгаларини, камолот соҳибаларини кўрасиз.

Район маиший хизмат кўрсатиш комбинатининг мастери Қорасоч Дадаевани «Бизнинг опа» дейишади. Ўтган йили у ҳамкасабалари билан маслаҳатлашиб, Тошкент областининг сув тошқинидан зарар кўрган аҳолисига ўз ҳисобларидан 20 та кўйлак тикиб жўнатишди.

Район марказий касалхонасининг бош ҳамшираси, СССР соғлиқни сақлаш аълочиси Февзие Усеинова эса ойлик маошини Чернобилга ёрдам кўрсатиш фондига ўтказди. Бундай беминнат ёрдам замирида меҳр-муҳаббат, муқаддас дўстлик туйғуси мужассам.

Бироқ майда-чуйда ташвишлар атрофида ўралашиб, ҳаётдан, замондошларидан орқада қолаётган аёллар ҳам йўқ эмас. Олий маълумотли бўла туриб биронта бадиий китоб варақлаш у ёқда турсин, кундалик газета-журналларни ўқимайдиган аёлларга ачинаман. Баъзи мактабларнинг ўзбек тили ва адабиёти ўқитувчилари лирик шеър билан монологни ажрата олмасликларини қандай баҳолаш керак?

Зарбдор областнинг кенжа районларидан бири ҳисобланади. Бу ердаги 13-совхоз хотин-қизларининг дил сўзларига эътибор беринг:

Донахол Шоднёрова: — Совхозимиздаги қишлоқ врачлик амбулаториясининг иши талабга жавоб бермайди. Беш юзга яқин аҳоли яшаётган хўжаликка педиатр ва акушер-гинеколог зарурлиги алоҳида таъкидлаб ўтилмаса ҳам бўлади.

Гулсара Турдиқулова: — Мен пилла етиштириш бўйича олган мажбуриятимни ҳар йили ошириб бажараман. Пахтадан ҳам яхши даромад оламиз. Яхши, маданий турмуш кечиргим келади. Лекин совхоз марказидаги магазинда кундалик рўзғор учун керакли моллар топилмайди.

Гуландом Дурдиева: — Бу ерга Урганч шаҳридан кўчиб келганимизга икки йил бўлди. Совхознинг «Орзу» ансамбли бор. Аммо у номига тузилган. Чолғу асбоблари билан таъминланмаган. Истардимки, ансамблга иқтидорли хотин-қизларимиз жалб этилса...

Каромат Абдураззоқова: — Бичиш-тикишга қизиқадиган, ҳатто махсус курсларда таълим олган қизларимиз бор. Совхозимизда район маиший хизмат кўрсатиш уйининг филиали очилса айни муддао бўлур эди.

Ойсара Сафарова: — Болаларимиз рус тилидан қийналишади. Улар ўртасида қўшимча машғулотлар ташкил этишга ким эътибор беради? Физкультура ва спорт ишлари қачон талаб даражасига кўтарилади?

Ҳалима Омонова: — Мен комсомол аъзосиман, сут-товар фермасида бузоқбоқар бўлиб ишлайман. Ёшларимиз яхши ютуқларни қўлга киритишаяпти. Лекин бўш вақтни кўнгилли ўтказиш учун зарур шароит яратилмаган. Кутубхона, қишки клуб йўқ, ёзгиси талабга жавоб бермайди. Ҳаммом қурилганига беш йил бўлса-да, ҳамон ишламайди.

Совхоз хотин-қизлар кенгашининг раиси **Бувзиёд Абдуқаюмова:** — Юқоридаги талаб ва истакларнинг ҳаммаси ўринли. Хотин-қизларнинг кўп вақти далада ўтади, шийпонлардаги шароитлар кўнгилдагидек эмас.

Дарҳақиқат, бу эътирозларнинг барчаси тўғри. Совхоз раҳбарлари буларни инобатга олишлари, амалий чоралар кўришлари қайта қуриш талабидир.

В. ИБРОҲИМОВА.

ТЕМИР ПАНЖАРА

ҲИКОЯ

Бугун-эрта кўз ёраман деб турганди. Ҳар куни тонг саҳарда уни «онажон» деб эркалаб, орқа-бошларини шошилмай силаб-сийпаловчи соҳиби бўйнига янги арғамчи солди. Она қўй «нега» дегандай ҳушёр тортиб қаради. Узун кулранг қулоқларини силкитганча, соҳибига термулди.

— Ўзингдан кўпаявер, онажон, — соҳиби у билан хайрлашаётгандек пешонасини силади. Арғамчини семизгина, бўйдор кишининг қўлига тутди.

— Ўзидан кўпайсин.

У биринчи йили битта туғди. Иккинчи йили — иккита. Учинчи йили эса — учта. Бу йил унинг тўртинчи йил болалаши эди. У аранг кўтараётган қорнини силкитиб йўлга тушди.

Уни ҳувиллаган қоронғу оғилнинг бир четидаги мустаҳкам қўрага қамашди. Бир ҳафта ўтиб кўзи ёриди. Уч жигарбандининг биттаси қўчқор эди. У ҳаммасидан тик, тетик, шўх, ўзига ишонган. Энди севинчининг чеки йўқ. Уларни ялаб-юлқаб, ийиб кетаётган сийнасини «олақолинглар» дегандай болаларига тутар, улар бири қўйиб, бири талашиб-тортишиб, чўппир-чўппир қилганча, оғзиларининг икки четидан оппоқ сут оқиб озиқланишарди.

— Бўлди! — у шўх болаларини тартибга чақиргандай орқа оёқларини бир силкиб, олдинга силжийди. Улар дикирлаганча онага талпинишиб, ортидан чопқиллашади.

Соат сайин бўй чўзаётган болаларининг бошларини, елкаларини тили билан тўймай ялайди, эркалайди.

Кунлар, ойлар ўтди. Ўзига тенглашиб бораётган болалари энди унга кун бермай қўйишди. Шўхликлари ортиб, кучга тўлиб кетишди. «Онажон» энди бир-икки ой дам олиши, ўзига келиши, яна эгиз болалар туғиб, уларни катта қилиши керак эди. Бироқ тўртта қўй торгина қўранинг ичида сиқилиб, суриниб, саккиз ойдан ортиқроқ яшашди. «Онажон»нинг бағрида яна тирик жонлар қимирлай бошлади. Бир куни унинг тўнғичи — онасига иккита келадиган қўчқорни олиб чиқиб кетишди. Енига янги қўра ясаб, қамаб қўйишди. Унинг шўхлиги осмонга чиққан, шохлари ўсиб, қайрилиб кетган эди. Ҳар куни қўшни қўрадан онаси томонга уринар, ўзига сиғмай шохларини темир панжарага қарс-қарс этиб урарди.

Кейинги икки ҳафтада «онажон» ўзини лоҳас сезди. Дунё қоронғулашди. Ҳеч қачон шунақа бўлмаганди. Болалайдиган бунақа пайтда елинлари кундан-кунга тўлишиб, ўзининг енгиллайдиган кунини ўйлаб, атрофга тийраклик билан қараб турарди. Бу сафар нимагадир бошқача... Сийнаси тўлиш ўрнига қуруқшаб бораяпти. Кўз ёриш олдидан тизиллаб сути оқарди. Сут қаёқда, елини қоқ-қуруқ халтага ўхшайди.

У бошини ичига қилганча ётиб олди.

— Ётибти. Турмаяпти. Ановиларни қаранг, қорнини босаяпти...

Худди шу куни она бўлишга арзиб қолган икки боласини ҳам ундан ажратишди. «Оҳ!» «Онажон» чуқур нафас олди. Энди озгина енгил тортди. Энди бемалол оёқ узатса, икки томонга дўмбайган қорнини бижғираб ётган ерга босиб нафас олса бўлади. Бироқ дард унга тинчлик бермай қўйди. Вужуди оғирлашиб, туролмай қолди... Кириб-чиқаётганларни ҳам кўргани кўзи йўқ. Товушларини эшитса, юзини девор томонга буриб олади.

— Тур, турсанг-чи...

Йўқ, у қарамади. Уни сийламоқчи бўлиб, қиш кунида кўм-кўк қуритилган бедани оғзига тутишди. Ҳиди димоғига урилди. Унга қарамади ҳам. Тишини асабий ғижирлатиб, бошини темир панжарага қўйди.

— Жуда позмон. Одам кирса қарамаяптиям.

— Хў... жонивор, хў... жонивор...

Дарров таниди. Бу ўша арғамчини етаклаб, уни бўйнидан тортқилаб келган одам эди. «Онажон» унга бир қаради-ю, юзини четга бурди.

Уч кун инқиллади. Худди туғиладиган болаларини ҳеч кимга кўрсатгиси келмагандай тунда кўз ёрди. «Мў... Мў...» деб бўкириб юборди. Оғриқ жонидан ўтиб кетди. Тўнғичи ерга тушганда тонг ёришди. Уни жон ҳолатда умидворлик билан ялаб-юлқади. «Тирикми, тирикми?» Қўзичоқ мунчоқдек кўзини очди. «Онажон»ни яна дард тутди. Яна жон ҳолатда ерга ётди. Бор овози билан мунгли оҳ тортди. Иккинчиси туғилди. Дард тўла кўзларини катта-катта очиб, тили билан тозалашга тушди. «Хайрият-хайрият... тирик».

Яна дард келди. Яна чўзилди. Учинчиси тушди. Уни ҳидлади-ю, толиққан гавдасини нари олди. «Яшамайди».

— Бунисига қарамаяпти...

— Олиб чиқинглар.

Кенжатойини кўтариб олишаётганда борлиғи зирқираб бир қаради-ю, ҳали ўзини ўнглолмай ётган икки боласига андармон бўлди.

— Кўзингни оч, қўзичоғим. Тур, турсанг-чи...

Иккови ҳам бир-биридан ширин, оёқлари, бўйинлари узун эди. Болаларини бирин-кетин бағридан олиб чиқиб кетишди. Чунки улар туролмас, «онажон»ни эмишга ҳоллари йўқ, зўрға-зўрға нафас олишарди.

Ёруғ кун ҳам қорайди. «Онажон» ҳолдан тойиб ётиб қолди. Тунда одамнинг шарпаси эшитилди. У «боламни олиб келишди» деган хаёлда ўша томонга талпиниб қаради. Ҳолсиз қаддини тиклашга, ўрнидан даст туришга уринди. Туролмади. Гавдаси оғирлашиб, бижғиган қийнинг устига «топ» этиб тушди.

Билди, боласи йўқ эди.

Эрта тонгда яна киришди. У бўйнини чўзиб, атрофга аланглади. Кўзлари катта-катта очилиб кетган эди.

— Болаларини ахтараяпти...

— Ҳеч йўқса биттасини кўрсатайлик.

Озгина ўтиб, жон талвасасидаги қўзичоқни келтиришди. «Онажон» мунгли маърради. «Болажоним!» Унинг жонсиз, бемадор оёқларига жон киргандек бўлди. У одамларни кўришни истамагандек эшикка орқасини қилиб ётганди. Боласини кўрди-ю, қайрилиб-қайрилиб, ёлбориб қаради. «Болажоним!» Белидан пастини кўтаролмаётганди. Қалтираб, гандираклаб, бошини деворга қўйиб туриб, олди оёқларига таянганча, елкаларини темир панжарага суяб, аранг ўрнидан турди. «Болажоним!» Беҳуда талпинганини сезди. Қўзичоғини искалади-ю, инграб юборди. «Оҳ, буниси ҳам яшамайди». Ўзини қаёққа уришни билмагандек қўра ичида ҳолсиз айланди. Сўнг тўхтаб, афсуслангандек эшик томонга узоқ қараб қолди. У энди ҳаммасидан умидини узган эди. «Онажон» калласи осилганча, энг сўнгги дақиқаларини яшаётган, юнглари қопқора боласига беҳафсалалик билан бир-икки қаради-ю нари кетди. Одатдагидек яна ерни пайпаслади. Эшикка орқасини ўгирганча, дармонсиз оёқларини бир илож букди-да, ерга чўкди. Ёлғиз қолган бошини қўранинг темир панжарасига қўйганча ётиб қолди.

Уй эгаси унинг учта боласини ерга кўмди. У чўзилиб ухлаётгандек, бирбиридан чиройли қўзичоқларга қизғаниб қаради.

— Дори сепилган ўтлардан еб қўйганмикин?

Қўшниси эса «балким» дедию, ўз кўнглидагини айтди:

— Ўз боласидан кўпайган. Ўшанчун...

«Онажон» эса ҳамон эшикка орқасини қилиб туз тотмай ётар, фақат юраги куйган одамдек пақирдаги сувни жон-жаҳди билан шимирарди. У уч кун шу ҳолатда ётди. Унинг кўзлари йиғлайвериб, шилпиқ бўлиб қолган одамнинг кўзларини эслатарди. Мижжаси оқиш шапақларга тўлиб қолганди.

Тўртинчи куни жон бераётгандек бор бўйича ётиб олди. Боши ҳам чўзилиб кетгандай, торгина қўрага сиғмай қолгандай эди. Соҳибини ваҳима босди.

— Қассобни чақир! Одам бўлмайди шекилли... — У жон ҳолатда ўғлига буюрди.

Кўчадан тўртта йигит югургилаб келди.

— Қўрадан чиқариш керак! Бу ерда бўладими! — қассоб йигит тўпланганларга юзланди. — Иккиталаринг ўтинглар.

Иккита йигит қўрага зўрға ўтди.

— Шунақаям баланд бўладими?— тўнғиллади қайсидир бири.

— Қани, кўтаринглар...

— «Онажон»ни икки йигит даст кўтарди. Уни ўликдай саланглатиб, панжарадан олиб чиқишди.

Ташқарида ҳаво совуқ бўлса ҳам, тоза эди. Кечагина ёққан қор ҳали эриб улгурмаган, битта-иккита из тушганича ер бетини эгаллаб турарди.

Қассоб «онажон»нинг бўйнини ушлади.

— Иссиқ. Улгуймиз. Пичоқни олиб чиқай, — у уч-тўрт эшик наридаги уйига чопди.

«Онажон» кенгликка чиққанини сезгандай оёқларини астойдилроқ узатди. Ишониб-ишонмай бошини қимирлатди. Тўйиб, чуқур нафас олди. Кўзлари беихтиёр очилиб кетди ва тепасидаги оқиш осмонни кўрди. У мана шу — бағрида қушлар учиб юрадиган, ёмғирлар тўкиб, уни чўмилтирадиган осмонни жуда ҳам соғинган эди. Худди унга талпингандек туришга чоғланди.

— Ия... —йигитлардан сезгирроғи ёнига чопиб келди. — Тураман деяпти-ку.

Зах қий устида шилта бўлиб, оғирлашиб кетган думбасини кимдир кўтарди. У қалтираётган оёқларини аранг тиклаб, ўрнидан турди. Олдига беда ташлашди. Тамшаниб, шитир-шитир қилганча ўт чайнай бошлади.

— Ўт еяпти. Бечора сиқилиб қолган экан, — югуриб келган қассобни ҳамма хурсандчилик билан қаршилади.

Тўпланган етти-саккиз одамнинг нигоҳи «Онажон»да эди. У эса уларга парво қилмас, куч кира бошлаган тиззаларини бардам тутишга уринар, ўзи соғинган деворларга бошини суркаб, яна олдинга қадам ташлар, бир айланиб келиб, оппоқ қор устидаги бедадан чимчилаб қўярди.

— Эшикда юраверсин. Ўз ҳолига қўйинглар, — қассоб уй эгасига тайинлади. — Ўт еяпти. Одам бўб кетади.

Ҳамма тарқади. Пешиндан кейин оёққа турган «Онажон» шом қоронғусигача ташқарида айланиб юрди. Уни ўша кундан темир панжарага қамамай қўйишди. У кундан-кунга ғамларини унутиб, соғая бошлади.

Матлуба АҲМЕДОВА.

Фарғона.

ЗАЙЦЕВ ТЕАТРИ НАВОИЙДА

«Фарҳод» маданият саройида «Мода, мода, мода...» деган театрлашган томоша бўлди. Таниқли уста — модельер Вячеслав Зайцев бошчилигидаги моддалар театри ёшлар группасининг қатнашчилари — москваликлар бу шаҳар аҳолисига кийимларнинг энг замонавий моделларини намойиш қилишди.

Улар Навоий маданият саройи қошида бир йил олдин ташкил этилган ва шаҳарликлар орасида машҳур бўлиб кетган ҳаваскорлик театрининг таклифига биноан Навоийга келган эдилар. «Фарҳод» театри модельерлар ва рассомлар билан қалин ҳамкорлик қилиб, мамлакатимиз бошқа шаҳарларидаги мода уйлари ва театрлари билан алоқа ўрнатмоқда. Меҳнаткашларни эстетик руҳда тарбиялаш, катталарнинг ҳам, ўсмирларнинг ҳам didини ривожлантириш унинг вазифасидир. Тошкент ва Рига, Ленинград ва Новосибирск модельерлари билан бўладиган янги-янги учрашувлар навоийликларни кутмоқда.

Халқ ижодиёти дурдоналари

Амударё қуйи соҳилларида яшаган қозоқлар томонидан узоқ асрлар давомида яратилган «Қўзи корпеш — баян сулув» достони авлоддан авлодга ўтиб келган. Эндиликда халқ оғзаки ижодиётининг ана шу ажойиб асарига янги ҳаёт бахш этилди. Достонни Низомий номли Тошкент давлат педагогика институти фольклор экспедицияси қатнашчилари ёзиб олдилар. Улар Қорақалпоғистон бўйлаб қилган сўнгги сафарларидан «Аланқай ботир» ва «Маликше» халқ эртакларини, «Торахон» достонини ҳам олиб келдилар.

Ўзбек ва қозоқ филологияси факультети қозоқ тили ва адабиёти бўлимининг студентлари мана йигирма йилдирки фольклар экспедицияларига чиқадилар, пахтакорлар ва чўпонлар билан, район марказлари ва узоқ овулларнинг оқсоқоллари билан учрашадилар. Қуйи Амударё соҳилида яшаган қозоқларнинг айтишувлари, термаларини ва халқ оғзаки ижодиёти бой ҳазинасининг бошқа фольклор жанрларини илк бор йиғиш ва уларни адабий қайта ишлаш экспедициянинг мақсадидир.

— Орол бўйида қўнғиротлик Наврўзбек Раҳмонқулов, хўжайлилик Умурзоқ Қалбоев ва Хайрулла Имонгалиев каби оқинларнинг номи яхши маълум, — дейди экспедиция раҳбари доцент К. Сатторов. — Оқинлар бугунги кунда қўшиқ тўқиш анъаналарини сақлашда ва уларни авлоддан авлодга етказишда ўзига хос боғловчи бўғин сифатида хизмат қилмоқдалар. Бироқ сўнгги вақтларда ана шу бўғин путурдан кетди, кўпгина классик асарларни бир умрга йўқотдик. Қунт билан системали равишда ишлагандагина халқ оғзаки ижодининг энг яхши намуналарини сақлаб қолиб, ёзиб олиш мумкин. Бинобарин, бўлажак филологлар ўз билимларини амалда такомиллаштиришнинг ажойиб имкониятига эгадирлар. Бу эса уларнинг келажакдаги касбларида қўл келади, ўзига хос диалектлар, жонли тил билан танишувларига имкон беради. Халқ оқинлари авайлаб асраган, вақт ўтиши билан сарғайиб қолган қўлёзмалар эса фақат филологларни эмас, балки тарихчилар, этнографларни ҳам қизиқтиради, деб ўйлайман.

Халқ оғзаки ижодиётининг энг яхши намуналари ҳозирги кунда адабий тўпламлар саҳифаларида кенг китобхонлар доираси учун қайта тикланмоқда. Экспедиция қатнашчиларининг маълум қилишича, улар Олмаотадаги «Жазуши» нашриёти билан қозоқ қаҳрамонлик фольклорининг бу ерда нашр этиш планлаштирилаётган тўрт томлигига энг яхши топилмалар киритилиши тўғрисида шартнома тузишган.

В. ЛУЦЕНКО.

«Қишлоқ ҳақиқати»нинг навбатдаги сони 19 август, жума куни чиқади.

Редактор
А. Ғ. МУХТОРОВ.

ТЕЛЕВИЗОР ХИЗМАТДА

18 АВГУСТ, ПАЙШАНБА

● МТ I

7.00 «120 минут».
9.05 «Елена Образцованинг муҳаббати ва азоб-уқубатлари». Телевизион фильм-монография.
10.55 Янгиликлар.
11.05 «Саёҳатчилар клуби».
* * *
16.00 Янгиликлар.
16.10 «Қайта қуриш прожектори».
16.20 «Салом, музика!». Болалар хор коллективларининг Бутуниттифоқ телевизион конкурси.
17.05 Баскетбол шарҳи.
17.45 «Музикали хазина». Ж. Россини ва О. Респиги асарлари.
18.45 Фан: назария, тажриба, практика.
19.15 «Дунё воқеалари».
19.35 «Одам ва унинг қуши». Катталар учун мультфильм.
19.45 «Фидойи шахслар». Комсомол ёшлар фермаларининг муаммолари ҳақида (Белоруссиянинг Гомель области).
20.30 «Қандай яшаяпсан, театр?». Ўрта Осиё ва Қозоғистон театрлари биринчи регионал «Наврўз» фестивали ҳақида.
21.30 «Время».
22.05 «Қайта қуриш прожектори».
22.15 МТ экранида биринчи марта. «Талваса». Бадиий фильм. 1 ва 2-сериялар («Мосфильм»). Танаффус пайтида (23.40) — «Дунё воқеалари».

● МТ II

9.00 Эрталабки гимнастика.
9.20 «Серқуёш Тожикистон оҳанглари». Душанбадан кўрсатилади.
9.50 Илмий-оммабоп фильм.
10.10 Испан тили. 1-йил шуғулланаётганлар учун.
10.40 «Кулоллар давраси». Телевизион бадиий фильм.
12.15 Испан тили. 2-йил шуғулланаётганлар учун.
12.45 Ўсмирлар учун музикали программа.
14.30 «Етиштирилсин ва асраб қолинсин». Телевизион ҳужжатли фильм премьераси (Олмаота).
14.55 Янгиликлар.
15.05 Такрорий телефильмлар кундузги сеанси. «Оловли йўллар». 16-серия.
* * *
18.35 Янгиликлар.
18.45 Ҳужжатли фильм премьераси.
19.10 Ҳаракат хавфсизлиги учун.
20.00 Ритмик гимнастика.
20.30 Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар!
20.45 «Очиқ рояль». Ф. Шубертнинг фортепьяно музикаси.
21.20 «Биз билан ёнма-ён». Телевизион ҳужжатли фильм.
21.30 «Время».
22.05 «Қайта қуриш прожектори».
22.15 «Сопот-88» халқаро фестивали. 1-кун. Польшадан кўрсатилади. Танаффус пайтида (23.55) — Янгиликлар.

● ЎзТВ

15.05 Болалар учун фильм. «Ўз орбитангни топ».
15.35 «Қўшиқларим сенга, Ватаним». Фильм-концерт.
16.40 «Аҳмад қаерда?». Кинокомедия («Озарбайжонфильм»).
18.05 Кўрсатувлар программаси.
18.10 «Мушук ва сичқон». Мультфильм.
18.20 Экранимизда биринчи марта. «Чичерин». Бадиий фильм. 1-серия («Мосфильм»).
19.30 «Ўзбекистон — Нокоратупроққа». РСФСРнинг Нокоратупроқ зонасига Ўзбекистоннинг оталиқ ёрдами ҳақида. 1-кўрсатув (рус.).
20.00 «Ахборот» (рус.).
20.20 «Навбат». Ҳужжатли фильм.
20.30 «Ахборот».
20.50 Ўзбек куйларидан концерт.
21.30 Москва. «Время».
22.05 Москва. «Қайта қуриш прожектори».
22.15 «Дефолиация». Мутахассис маслаҳати.
22.45 «Оталар сўзи — ақлнинг кўзи» (такрор.).
00.05 Кўрсатувлар программаси.

● ТОШКЕНТ ШАҲРИ ВА ТОШКЕНТ ОБЛАСТИ УЧУН ПРОГРАММА

19.35 «Кашф этилмаган ороллар». Телевизион бадиий фильм.
20.35 Реклама.
20.45 «Тошкент боғлари. Улар қандай бўлиши керак?» (рус.).

ФРУНЗЕ КЎРСАТАДИ:

21.30 Москва. «Время».
22.05 Москва. «Қайта қуриш прожектори».
22.15 «Ҳосил-88».
22.25 ВЛКСМнинг 70 йиллигига бағишланган «Иссиққўл-88» республика эстрада телефестивали.

Р — 09953. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. А. 2072. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12